

Національний університет «Острозька академія»
Факультет романо-германських мов
Кафедра англійської філології

Кваліфікаційна робота

магістра

на тему:

Особливості перекладу фразеологічних одиниць в англomовній пресі (на матеріалі *The BBC*)

Виконала: студентка II курсу магістерського рівня

спеціальності: 035 Філологія

спеціалізації: германські мови та літератури

(переклад включно), перша англійська

Коленчук М. В.

Керівник Ковальчук І. В.

Рецензент _____

Роботу розглянуто і допущено до захисту

на засіданні кафедри англійської філології

протокол № ____ від “__” _____ 2022 р.

Зав.кафедри _____ Анатолій ХУДОЛІЙ

Острог – 2022

ЗМІСТ

СПИСОК УМОВНИХ СКОРОЧЕНЬ.....	3
ВСТУП.....	4
РОЗДІЛ 1. ТЕОРЕТИЧНІ ЗАСАДИ ДОСЛІДЖЕННЯ ФРАЗЕОЛОГІЗМІВ.....	9
1.1. Поняття «фразеологізм» у мовознавстві	9
1.2. Підходи до вивчення фразеологічних одиниць	14
1.3. Класифікація фразеологізмів	16
Висновки до 1 розділу	22
РОЗДІЛ 2. СПЕЦИФІКА ВИКОРИСТАННЯ ФРАЗЕОЛОГІЗМІВ У ЗАСОБАХ МАСОВОЇ ІНФОРМАЦІЇ.....	24
2.1. Поняття публіцистичного стилю письма	24
2.2. Лінгвістичні особливості текстів ЗМІ.....	29
2.3. Використання фразеологічних одиниць у текстах засобів масової інформації... 31	
2.4. Перекладацькі трансформації фразеологічних одиниць у ЗМІ	33
Висновки до 2 розділу	42
РОЗДІЛ 3. ОСОБЛИВОСТІ ПЕРЕКЛАДАЦЬКИХ ТРАНСФОРМАЦІЙ ФРАЗЕОЛОГІЗМІВ У АНГЛОМОВНИХ ЗМІ	44
3.1. Аналіз перекладу фразеологічних одиниць у ЗМІ	44
3.2. Практична реалізація перекладацьких трансформацій фразеологічних одиниць у текстах засобів масової інформації	61
Висновок до 3 розділу.....	67
ВИСНОВОК	69
СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ ТА ЛІТЕРАТУРИ	73

СПИСОК УМОВНИХ СКОРОЧЕНЬ

ЛО – лексична одиниця.

МО – мова оригіналу.

МП – мова перекладу.

ФО – фразеологічна одиниця.

ВСТУП

Фразеологізми є величезним пластом будь-якої мови та функціують у всіх сферах життя людей. Через різноманітність фразеології різних мов можна визначити історію мови та культури певного народу. Дослідження фразеологізмів допомагає у визначенні різних етапів розвитку мови та показує розвиток побуту, традицій та соціального життя через призму виникнення та становлення фразеологічних одиниць. Саме дослідження фразеології, як частини лексичного багатства народу допомагає дослідити його історичний досвід. Вивчення фразеології є важливим аспектом у розвитку мовознавства англійської та української мов.

Засоби масової інформації (як вітчизняні, так й іноземні) є важливою частиною у житті людей, оскільки вони висвітлюють найновішу інформацію про стан справ навколо. Важливо зазначити, що із швидким розвитком цифрових технологій саме електронні ЗМІ є найпопулярніші серед людей через легкість отримання доступу до них та великий масив інформації, тому це спонукає до дослідження лінгвістичних аспектів цієї преси.

Фразеологізми у сучасних ЗМІ – це невід’ємне явище електронних видань як частини сучасного інформаційного простору. Використання цих одиниць із їх емоційною забарвленістю, метафоричністю додають мові преси образності та виразності, тому, як результат, виникає інтерес саме до цих мовних одиниць. І саме тому постає проблема відтворення іншомовних фразеологічних одиниць в інших мовах.

Дослідження вживання та перекладу фразеологічних одиниць у мові преси, зокрема у електронному видання газети *The BBC*, є важливим для кращого опанування поняття фразеологізм. *The BBC* широко висвітлює події війни в Україні, тому саме статті цієї тематики обрані як джерела фразеологічних одиниць.

Значний внесок у дослідженні фразеології зробили як вітчизняні, так і зарубіжні дослідники. Серед вітчизняних варто виокремити роботи таких, як А. М. Приходько, Н. М. Амосов, І. І. Срезневський, О. О. Потебня, Л. А. Булаховський, М. Ф. Алефіренко, Р. П. Зорівчак, Ю. А. Зацний. Серед

іноземних дослідників цієї теми можна виокремити: Ш. Баллі, І. А. Бодуен де Куртене, О. Єсперсен, Дж. Катц, Й. Бар-Хіллер, Р. П. Коуї, Ю. Найда, В. Флейшер, А. В. Кунін, В. В. Виноградов, Ф. Ф. Фортунатов. Проблемою визначення поняття англійського фразеологізму у своїх працях займались також В. Телія, В. Гак. Однак усі ці вчені не дійшли єдиного висновку щодо визначення терміну «фразеологізм» та їх класифікації, тому це потребує дослідження і нині. Окремо варто виділити А. Денисову, Л. Комар та М. Ковальчука, які у своїх працях аналізують класифікацію фразеологічних одиниць та труднощі їх перекладу. Варта уваги праця Р. Зорівчак «Фразеологічна одиниця як перекладознавча категорія». Теоретичною основою дослідження також є праці вчених, які займались темою теорії ЗМІ, таких як Д. Рашкофф, Р. Хоббс, Р. Хоггарт.

Актуальність теми дослідження. Дослідження фразеологічних одиниць у статтях на тему війни в Україні є актуальним, оскільки розкриває лакуни не вирішених питань перекладу фразеологізмів з англійської на українську мову, а саме: питання вибору методів передачі фразеологізмів, правильний добір фразеологічних одиниць у мові-перекладі. Дослідження цих одиниць у статтях обраної тематики є актуальним, оскільки поповнення статей на тематику російсько-української війни є постійним явищем нині, через те, що війна ще триває та приклади вживання фразеологічних одиниць та їх перекладу українською мовою збільшується щоденно.

Мета роботи полягає у виокремленні характерних особливостей, адекватності, методів та проблем перекладу фразеологічних одиниць з англійської мови на українську мову.

Для досягнення мети дослідження поставлені наступні **завдання** роботи:

- 1) Зробити огляд літератури для досліджень щодо вживання фразеологічних одиниць у пресі та їх перекладу та визначити недосліджені аспекти.
- 2) Ознайомитись із жанром публіцистики та публіцистичним стилем письма та дослідити їх на предмет вживання у них фразеологічних одиниць.
- 3) Провести вибірку фразеологічних одиниць у *The BBC*.

4) Дослідити особливості відтворення фразеологічних одиниць англomовних ЗМІ українською мовою.

5) Проаналізувати вибір перекладацьких стратегій з позиції їх ефективності під час перекладу фразеологічних одиниць з англійської на українську мову.

Матеріалом дослідження є англomовні статті на тему війни в Україні у такому електронному ЗМІ, як *The BBC*.

Об'єктом дослідження є фразеологічні одиниці у статтях *The BBC* на тему війни в Україні.

Предмет дослідження – особливості перекладу фразеологізмів з англійської на українську мову у статтях ЗМІ.

Вибір **методів** проведення дослідження зумовлений темою, метою та завданнями роботи. Основний метод дослідження є **спостереження** над особливостями вживання та перекладу фразеологічних одиниць у британських засобах масової інформації. **Метод аналізу** допоможе здобути знання про фразеологічні одиниці у різний період існування та дослідження цих лексичних одиниць. Метод **синтезу** допоможе поєднати інформацію про фразеологізми у єдине ціле та встановити зв'язок між різними типами. **Описовий метод** використовуватиметься для пояснення особливості будови фразеологічних одиниць та їх функціонування у мові та особливо у пресі, для класифікації та інтерпретації виділених одиниць. Під час дослідження фразеологізмів у ЗМІ використовуватиметься **вибірка** для виокремлення досліджуваних одиниць у обраних статтях. Для виокремлення відмінностей вживання фразеологізмів у мові оригіналу та мові перекладу використовуватиметься методи **порівняння** одиниць та **зіставлення** їх в англійському та українському варіанті, **метод аналогій** для встановлення відношення еквівалентності між англійськими фразеологізмами та їх еквівалентами в українській мові. Для виділення особливостей вживання фразеологізмів у засобах масової інформації використовуватиметься **контекстологічний метод** дослідження. **Трансформаційний метод** допоможе аналізувати перекладацькі трансформації у процесі перекладу фразеологічних одиниць у ЗМІ та визначення адекватності перекладу досліджуваних одиниць.

Практичне значення роботи полягає у тому, що матеріали та результати роботи можна використовувати для дослідження у галузі лексикології та стилістики та під час навчання у ході викладання стилістики та лексикології. Отримані результати можна використовувати як ілюстративний матеріал вживання фразеологізмів та їх відтворення на перекладацьких дисциплінах («Теорія перекладознавства», «Практика перекладу»).

Теоретичне значення кваліфікаційної роботи полягає у тому, що результати дослідження слугують показом трансформацій перекладу фразеологічних одиниць, пов'язаних із функціонування у пресі, їх лаконічність та особливості використання.

Наукова новизна роботи у тому, що дослідження перекладу фразеологічних одиниць у статтях на тему російсько-української війни зроблено вперше, оскільки це відносно свіжі публікації.

Апробація дослідження. Результати роботи були представлені на конференції «Modern Research on World Science» 28-30 листопада 2022 року. Також на основі цієї конференції видано електронний збірник статей, у якому видано статтю «Особливості перекладу фразеологічних одиниць в англомовній пресі (на матеріалі *The BBC*)».

Структура роботи. Робота складається зі вступу, трьох розділів, які розділені на підпункти, висновків, списку використаних джерел та списку джерел ілюстративного матеріалу.

У першому розділі розглянуто поняття «фразеологізм» у мовознавстві, відмінність його значення у лінгвістичній науці, його основні особливості та ознаки; зроблено огляд головних досліджень обраної теми; описано основні джерела поповнення фразеології; описано підходи до вивчення фразеологічних одиниць; зроблено огляд різних підходів до класифікації фразеологічних одиниць.

У другому розділі описано поняття публіцистичного письма та його роль у повсякденному житті українців; розглянуто основні сфери функціонування цього стилю письма; описано лінгвістичні особливості текстів засобів масової інформації та детально оглянуто використання фразеологічних одиниць у ЗМІ. Особливу увагу

в цьому розділі приділено опису перекладацьких трансформацій фразеологізмів у медіа, описано методи перекладу фразеологізмів.

У третьому розділі зроблено аналіз перекладу фразеологічних одиниць у ЗМІ; виокремлено основні методи перекладу фразеологізмів з англійської на українську мову; описано особливості перекладацьких трансформацій фразеологічних одиниць у текстах ЗМІ.

У висновку підсумовані результати дослідження, які подані відповідно до поставлених завдань.

У списку використаних джерел та літератури подано літературу, яка використана для дослідження фразеологічних одиниць та медіа-дискурсу та подано список статей, які обрані для дослідження.

РОЗДІЛ 1. ТЕОРЕТИЧНІ ЗАСАДИ ДОСЛІДЖЕННЯ ФРАЗЕОЛОГІЗМІВ

1.1. Поняття «фразеологізм» у мовознавстві

Фразеологія – це розділ мовознавства, який вивчає стійкі словосполучення певної мови. Поняття «фразеологія» походить із грецьких *phrasis* – вираз, зворот та *logos* – поняття, вчення. Фразеологію, як науку чи галузь мовознавства виділяють не всі науковці і саме це привертає чималу увагу до вивчення цих одиниць у мові та мовленні людей. Фразеологізми служать способом вираження емоцій людей та показують приналежність людини до певного народу.

Основи досліджень із фразеології базовані на працях видатних вчених – Олександра Потебні, Фердинана де Сосюра, Вільгельма фон Гумбольта. Термін «фразеологія» уведений дослідником Шарлем Баллі у значенні розділу стилістики, що вивчає пов'язані поєднання. Ш. Баллі вважають родоначальником світової фразеології, оскільки він перший описав фразеологію, як частину стилістики у своїй книзі та розділив вільні сполучення та фразеологізми [9].

Об'єктом фразеологічної науки є сукупність усіх фразеологічних одиниць (далі – ФО) певної мови.

Предметом фразеології є вивчення ознак ФО, на основі чого досліджують природу і сутність фразеологізмів, виокремлюють закономірності їх функціонування у мовній картині певної мови.

Серед дослідників фразеології варто виділити таких науковців, як Л. Скрипник («Фразеологія української мови»), Н. Бабич («Фразеологія української мови»), В. Ужченка («Фразеологія сучасної української мови»), М. Алефіренка («Теоретичні питання фразеології») та ін.

У сучасній мовознавчій науці слово «фразеологія» вживається у трьох значення:

1) розділ мовознавства, що вивчає фразеологічну систему мови у її сучасному функціонуванні та з погляду історичного розвитку;

2) сукупність характерних засобів вираження думки, притаманних певній соціальній групі, окремому авторові, літературно-публіцистичному напрямові, діалекту чи групі говорів;

3) сукупність фразеологізмів тієї чи тієї мови [71, 774].

Перше та друге значення є ширшими та їх використовують для позначення поняття «фразеологія», а третє – для позначення понять «фраземіка» чи «фразеологічний склад мови».

Думки науковців щодо місця фразеології у мовознавстві розходяться. М. Шанський об'єднує фразеологію з лексикою й виокремлює лексико-фразеологічну систему. В. Жуков притримується думки, що фразеологія знаходиться на проміжному рівні. Н. Бабич наголошує: «Фразеологію у широкому розумінні можна розглядати в контексті вивчення мови художньої літератури, фольклору, а у вузькому – з вивченням словникового складу мови й потребою тлумачити значення деяких стійких словосполучень.» [7, 63].

За вузьким значенням, визначено, що «фразеологія – це наука про фразеологічні одиниці, тобто про стійкі сполучення слів з ускладненою семантикою, які не утворюються за структурно-семантичними моделями змінних сполучень, що їх утворюють.» [40, 69].

Найбільш підтримуваним є широке визначення терміну «фразеологія». Згідно з ним, фразеологія – це сукупність фразеологізмів певної мови, розділ мовознавства, що вивчає фразеологічний склад певної мови.

Фразеологізми – це стійкі словосполучення та вирази, які розтлумачують не за їх складниками, а за сукупністю всіх одиниць фразеологізму, тобто окремо ці складники не несуть аналогічного значення. Під фразеологізмом розуміють стійку одиницю мову, яка складається з декількох слів, які у сукупності мають певне переносне значення. Деякі закордонні дослідники називають фразеологізми терміном «ідіома», «ідіоматичне сполучення».

Щодо місця фразеологізмів, як лексичних одиниць (далі - ЛО), науковцям складно дійти одностайної думки. М. Ф. Алефіренко вважає, що фразеологізми «з одного боку, характеризуються всіма основними властивостями, притаманними

одинацям мови, а з другого – відрізняються від інших мовних одиниць тільки їм властивими ознаками» [4, 75]. Науковець вважає, що фразему та лексему не можна ставити на один мовний рівень, «тому що, по-перше, синтагматичні зв'язки фразем і лексем мають не мовний, а мовленнєвий характер, і по-друге, тому що фраземи можуть вступати в синтагматичні відношення з синтаксичними одиницями, і тоді слід було б виділяти й неіснуючий синтаксично-фразеологічний рівень» [4, 75].

Для виділення фразеологізмів серед інших мовленнєвих одиниць виокремлюють низку ознак фразеологічних одиниць: відтворюваність, цілісність значення, стійкість та непроникність. Наявність однієї із цих ознак достатньо, аби виокремлювати фразеологізм від словосполучення [38, 242].

У підручнику «Сучасна українська мова» І. Бондар та ін. описані такі ознаки фразеологізмів:

- 1) нарізнооформленість, що полягає у тому, що лексичне значення виражається сполученням слів;
- 2) семантична нерозкладність, тобто фразеологізм не можна розподілити на менші лексичні одиниці без втрати значення;
- 3) метафоричність – значення фразеологізму зазвичай переносне;
- 4) відтворюваність – фразеологізми не творять у процесі мовлення, а відтворюють;
- 5) слабка формальна варіативність, тобто сталий порядок слів ФО [11, 282].

Наведені вище ознаки вирізняють фразеологізм від словосполучення.

В. О. Плотников виділив 10 ознак, які визначають ступінь фразеологічності словосполучень:

- 1) ідіоматичність;
- 2) неможливість дослівного перекладу на іншу мову;
- 3) наявність компонентів із втраченим лексичним значенням чи із застарілою граматичною формою;
- 4) граматична категоріальність;
- 5) невмотивоване значення;
- 6) синтаксична немодельованість;

- 7) відсутність варіативности;
- 8) незмінні граматичні форми;
- 9) неможливість додавання інших слів у конструкцію;
- 10) неможливість синтаксичних перетворень [38, 292].

Для фразеологізмів притаманні ознаки синонімії та антонімії.

Синонімія ФО відноситься до різних сфер їх вживання. Наприклад, фразеологізми *to bend one's elbow*, *to feel pain*, *to have snakes in one's boots*, *to have one's pots on*, *to dip the bill*, *to whoop things up*, *to have a bun on*, *to hit the big spots*, *to carry a (heavy) load*, *to get a can on*, *to hit the bottle* належать до розмовного стилю означають «бути п'яним». Фразеологізм *to be on a bender* є вульгаризмом, *to get one's load* – сленг, але вони теж мають значення «бути п'яним». Усі наведені вище ФО є синонімічними та утворюють синонімічний ряд.

Роботи А. І. Альохіної та Г. С. Гринь показують, що антонімічні зв'язки фразеології є менше наявними, ніж синонімічні. Більшість фразеологізмів-антонімів є однозначними. Приклад такого зв'язку: *to spill the beans* (розказати секрет усім) – *to button up (one's) lip* (зберегти таємницю) [20, 30].

Деякі фразеологізми можуть мати багатозначність та можуть мати антонім для одного чи більше своїх значень. Наприклад, фразеологізм *to sit on one's hands* для одного із своїх значень – зустрічати скупими оплесками – має два антоніми - *to get a big (good) hand*, *to bring down the house*, а для іншого значення – байдкувати – є антонімом із *to come up to the chalk*.

Розвиток фразеології – постійне явище, оскільки запас фразеологічних одиниць поповнюється протягом усього існування мови. А. В. Вернер виокремив основні джерела поповнення фразеологічного фонду:

- 1) суспільне життя, традиції, звичаї носіїв мови;
- 2) релігійні явища, міфологія та фольклор;
- 3) література;
- 4) інтернаціональні фразеологізми, зрозумілі іншим мовним спільнотам [13,

97].

Інші науковці виокремлюють й інші джерела виникнення фразеологізмів, такі як перетворення вільних словосполучень у фразеологізми та запозичення [38, 243].

М. Плющ у праці «Сучасна українська літературна мова» виділяє такі джерела:

1) приказки, прислів'я, вислови уснопобутового мовлення народу: *про вовка промовка, п'ятами накивати, cash cow, eat like a horse*;

2) виробничо-побутове життя: *латати дірки, тріщить по всіх швах, to pull strings*;

3) висловлення видатних та відомих людей: *у ріднім краї навіть дим солодкий та коханий (Леся Україна), turn a blind eyes (Horatio Nelson), to get in the bag (Christy Mathewson)*;

4) дотепне народне мовлення: *не до солі, the proof is in the pudding*;

5) антична література: *сади Семіраміди, the apple of discord*;

6) біблійні та євангельські вислови: *Содом і Гомора, to bear one's cross* [70].

Підсумувавши все вище викладене, можна дійти висновку, що фразеологія, як наука ще не до кінця досліджена галузь та має декілька підходів до визначення її ролі – вузьке та широке. Найбільш підтримуване – широкий підхід до визначення. За ним, фразеологія – це розділ мовознавства, що вивчає фразеологічний склад певної мови; сукупність фразеологізмів певної мови. Варто зазначити, що фразеологізми, як частина лексики будь-якої мови теж поняття не досліджене до кінця та однієї думки щодо їх місця у мовознавчій науці немає. Дослідивши, ми визначили, що основними ознаками фразеологізмів варто виокремити такі: нарізноофрмленість, семантична нерозкладність, метафоричність, відтворюваність та низький рівень варіативності. Для фразеологізмів пританні поняття синонімії та антонімії, що характеризує зв'язок ФО між собою. Опрацювавши праці дослідників фразеологізмів можна підсумувати, що основні джерела поповнення фразеології – це прислів'я та приказки, вислови із побутового життя певного народу, вислови відомих людей, дотепне народне мовлення, антична література та біблійні та євангельські тексти.

1.2. Підходи до вивчення фразеологічних одиниць

Підходи до вивчення фразеологічних одиниць різні та є контраверсійним питанням серед науковців. У сучасному мовознавстві є понад 20 визначень поняття фразеологічна одиниця. Усі наявні визначення терміну розподіляють на «широкий» та «вузький» підходи.

Під «вузьким» підходом розуміють внесення до фразеологізмів тільки тих словосполучень, значення яких переосмислене та не дорівнює компонентам. Представниками цього підходу є М. М. Амосова, О. С. Ахматова, В. П. Жуков, О. І. Молотков.

Такі дослідники, як В. В. Виноградов, О. В. Кунін, М. М. Шанський та В. Л. Архангельський зараховують до фразеологізмів прислів'я, крилаті вирази тощо.

В. В. Виноградов вперше увів термін «фразеологічна одиниця». Цей термін використано для позначення сполук, які не утворюються у процесі мовлення, а відтворюються традицією. І саме відтворюваність дослідник вважав основною рисою ФО.

«Широкий» підхід до фразеології виявив П. Мюлднер-Нецковський, який до фразеологізмів відносить, окрім ідіом та фразем, терміни, складені слова, кліше, накази та команди [107, 14]. Л. І. Ройзенсон дотримується аналогічної думки щодо фразеологізмів.

Найширший підхід поняття фразеологізм показав Ч. Хоккет. Він зарахував до ФО одноморфемні лесеми, фразові слова, адвербіальні фрази, цитати й літературні алюзії [103].

Л. Г. Авксентьев вважає, що фразеологізм як «окрему незалежну одиницю мови, що відкривається фразеологічним значенням, граматичними категоріями, компонентним складом, відтворюваністю. Комплекс мовних одиниць, яким притаманні ці ознаки, буде являти обсяг фразеології будь-якої мови» [2, 13].

В. М. Мокієнко зазначає: «під фразеологізмами ми розуміємо структурно-семантичний інваріант стійких словосполучень, що схематично відображають відносну стабільність їх форми і семантики» [50].

В. С. Калашник у своїй праці «Тлумачний словник сучасної української мови» зазначав: «Фразеологізм – неподільне та стійке словосполучення слів, яке за значенням дорівнює одному слову, що є номінальним за функцією, і значення якого не залежить від значення окремих лексичних одиниць, що входять до його складу.» [71, 724].

М. М. Шанський так визначив поняття «фразеологізм»: «Фразеологічний зворот – це відтворювана в готовому вигляді мовна одиниця, що складається з двох або більше наголошуваних компонентів словесного характеру, фіксована (тобто постійна) за своїм значенням, складом і структурою» [79, 20].

П. С. Дудик ототожнює поняття «фразеологізм», «фразеологічна одиниця», «фразема». Він дає таке їх визначення: «такі сталі словосполучення, у значенні яких є переосмислення, метафора, хоча б натяк на неї; сюди також належать неметафоричні крилаті формули, логічно вагомні взірці, переважно вислови видатних осіб» [24, 81].

У англійській лінгвістичній науці теж є визначення терміну «фразеологізм». Так, С. Грайс визначає фразеологізм як «форму лексичної одиниці у поєднанні з одним чи більшою кількістю граматичних елементів різних видів, які функціонують як одне семантичне ціле у реченні, частота відтворення якого є вищою, ніж очікується на основі випадковості» [99, 5].

Більшість англійських вчених використовують термін «ідіома», на відміну від українських мовознавців.

Дж. Сейдл дав таке визначення ідіоми: «Ідіома – це ряд слів, які разом узяті, означають щось відмінне від ідивідуальних значень слів ідіоми, коли вони стоять окремо. Спосіб складання слів часто буває дивним, нелогічним і навіть граматично неправильним» [114, 4].

У. Вайнрайх та П. Мюлднер-Нецковський розділяють поняття «ідіома» та «фразеологізм». Перший виокремлює фразеологізм як вираз, у якому є багатозначний компонент й у якому вибір значення зумовлено дієслівним контекстом. А ідіома – це ФО з двома багатозначними компонентами та вибір значення визначається їх сполучуваністю [141, 42]. П. Мюлднер-Нецковський

вважає, що «Фразеологізм (фразеологічне словосполучення) – це фраза, семантичне значення якої певною мірою пов'язане із синтаксисом. Значення всього виразу це значення одного зі слів. Ми називаємо таке словосполучення головним (домінуючим, визначним)...». Ідіома – це фразеологічна форма, яка має семантичний зв'язок стоїть вище синтаксичного значення [108, 14].

Під час дослідження, ми використовуватимемо наступне значення фразеологізму: «Фразеологізм – це стійке, неподільне сполучення слів, має переносне значення та є відтворюваною одиницею мови.»

Отож, попри наявність багатьох досліджень фразеологізмів, поняття підходів до вивчення фразеологічних одиниць не до кінця розкриті науковцями й потребує ґрунтовнішого дослідження. У роботі ми використовуватимемо поняття «фразеологічна одиниця» («ФО»), «фразеологізм» та «ідіома» синонімічно.

1.3. Класифікація фразеологізмів

Основоположником класифікаційних досліджень фразеологізмів є Шарль Баллі, який вперше описав різні типи словосполучень. Основне те, що він дав визначення двом типам словосполучень:

- 1) словосполучення, що розпадаються відразу після створення та їх складники можуть вступати в інші словосполучення, тобто вільні словосполучення;
- 2) словосполучення, що складаються зі слів, які пов'язані між собою та окремо не мають значення, тобто фразеологізми [9, 89].

Проте, такий поділ викликає суперечки серед дослідників, через те, що значення фразеологізму покладається на інтуїцію дослідника, відчуття мови. Такий підхід покладається на суб'єкт, тоді коли класифікація має покладатись на певні ознаки чи критерії.

У сучасному мовознавстві існують різні підходи до класифікації фразеологізмів, серед яких виділюють наступні:

- структурно-семантичний;
- граматичний;
- функціонально-стилістичний.

Найпоширенішою вважають структурно-семантичну класифікацію.

Найвідоміша класифікацію в сучасному мовознавстві – класифікація, запропонована В. В. Виноградовим. Згідно з цією класифікацією виділяють:

1) фразеологічні зрощення (або ідіоми) – стійкі словосполучення, які не є еквівалентами слів. Ознакою цього типу є те, що значення виразу не впливає із значення компонентів. Переносне значення основне у зрощеннях. Наприклад, *to kick the bucket* - померти, *to be all thumbs* – бути незграбним. Ознаками фразеологічних зрощень є:

- вони можуть включати некротизми (слова, які не вживаються ніде, окрім цієї ФО), архаїзми;
- зрощення – синтаксично нероздільні;
- неможлива перестановка складників;
- не можуть мати додаткових слів.

Фразеологічні зрощення у свою чергу поділяють на:

1. зрощення, які мають у своєму складі слова-некротизми (архаїзми, історизми). Наприклад, *to buy a pig in a poke*, що означає не вигідної покупки. Слово *poke* (мішок) є архаїзмом.

2. фразеологічні зрощення, у складі яких є граматичні архаїзми. Наприклад, фразеологізм *I am good friends with him* з граматичного боку є неправильною. Правильною є форма *I am good friend of his*, але це вже не ідіоматична одиниця.

3. фразеологічні зрощення, які є лексично й семантично нерозкладними. Як-от, *to be born with the silver in one's mouth*, *to go through thick and thin*.

4. фразеологічні зрощення, які є семантичною єдністю, лексичне значення одиниць не важливе. Наприклад, *to bring the house down*, *to take in out on someone* [16, 144].

2) фразеологічні єдності – це ФО з одним цілісним значенням, яке виникає після поєднання лексичних компонентів. У єдностях окрім переносного значення збережено ознаки семантичної нарізності компонентів. Ознаки фразеологічних єдностей:

- можливість збігу з наявними вже сполуками (*to be narrow in the shoulders*);
- зберігається значення компонентів (*to put a smoke in smb. 's wheel*);
- не можна замінити компоненти;
- експресивно забарвлені;
- мають синоніми зі словами чи іншими ФО (*to gild refined gold – to paint the lily*).

3) фразеологічні сполучення (сполуки) – стійка звороти, один компонент яких має самостійне значення, що конкретизують у зв'язку з іншими словами. Наприклад, *Sisyphean labor* – *Сизіфова праця*, *a pitched battle* – запекла суперечка. Ознаками сполучень є:

- можливість варіативності одного компонента (*a bosom friend, a bosom buddy*);
- можливість заміни головного слова синонімом (*a pitched battle, a fierce battle*);
- можливість переміщення компонентів (*a Sisyphean labor – Сизіфова праця, labor of Sisyphus – праця Сизіфа*).

Проаналізувавши подану вище класифікацію ФО, варто зазначити, що В. Винорадов не вважав приказки та прислів'я частиною фразеологічного дискурсу. Також, ознака фразеологічних зрощень та фразеологічних єдностей – це рівень вмотивованості значень, а фразеологічні єдності відрізняються структурними особливостями.

Н. М. Шанський зробив спробу удосконалити класифікацію В. Виноградова й виокремив ще один тип ФО – фразеологічні вирази. Це вирази, які складаються із повністю вільних слів [79]. Наприклад, *live and learn, вік живи, вік учись*.

За граматичними ознаками фразеологізми поділяють на:

1) фразеологізми, еквіваленти слову, які поділяють на:

- фразеологізми, еквівалентні іменнику (або субстантивні);
- фразеологізми, еквівалентні дієслову (або дієслівні);

- фразеологізми, еквівалентні прислівникам;

2) фразеологізми, еквівалентні пропозицією. До цієї категорії відносять приказки, прислів'я, афоризми, крилаті вислови і т.д.

На початку 60 років XX століття з'явилась функціональна класифікація фразеологізмів. Згідно з нею фразеологізми поділяють на:

- 1) номінативні фразеологізми, що виконують номінативну роль;
- 2) номінативно-експресивні фразеологізми, що виконують й номінативну, й експресивну функцію.

А. І. Смирницький зробив свою класифікацію та виділив фразеологічні одиниці та ідіоми. Фразеологічні одиниці – це фразеологізми, позбавлені метафоричністю. Прикладом таких є *fall in love, get up* й т.д. [66, 20].

Ідіоми – поєднання, базовані на переносному значенні компонентів. Вони є стилістично забарвлені. Наприклад, *dead as a doornail* (мертвий). Згідно із А. І. Смирницьким, ідіомами є фразеологічні зрощення та фразеологічні єдності (за класифікацією В. В. Виноградова), а фразеологічні вирази еквівалентні фразеологічним одиницям.

А. В. Кунін запропонував свою класифікацію ФО, яка базується на семантичному принципі. Науковець виокремлює:

- 1) ідіоми – більш стабільне поєднання компонентів з певним переосмисленням їх значення (наприклад, *to play with fire*);
- 2) фразеоматизми – конструкції, у яких наявний мінімум, який необхідний для розуміння значення (наприклад, *beef tea* – м'ясний бульйон);
- 3) ідіофразеоматизми – характеризується поєднанням буквального та переосмисленого значення (наприклад, *second breathe* – 1) друге дихання; 2) приплив енергії чи сили) [40, 381].

Згідно із класифікацією О. В. Куніна, виділяють наступні структурно-семантичні види ФО:

- 1) номінативні, які функціують як предмети, дії, стани, які у свою чергу поділяються на субстантивні (*a snake in the grass*); ад'єктивні (*quicker than lightning*); адвербіальні (*from A to Z*); прийменникові (*at the head of*);

2) номінативно-комунікативні, мають номінативну функцію, та містять у своєму складі дієслова дійсного способу чи тільки дієслово у пасивному стані. Ці фразеологізми можуть трансформуватись у речення, якщо у складі є дієслово у пасивному стані (*set the fire*);

3) вигуківі та модальні, тобто ті, які виражають емоції, але не мають предметологічного значення (*sakers alive!*);

4) комунікативні, тобто ФО із структурного простого чи складного речення, прислів'я та приказки [40, 243].

Згідно з стилістичною класифікацією фразеологізмів виділяють:

- 1) міжстильові фразеологічні звороти (вживаються у всіх стилях мови);
- 2) розмовно-побутові фразеологічні звороти (вживаються в усному мовленні);
- 3) книжкові фразеологізми (вживаються у письмовій мові);
- 4) фразеологізми – архаїзми та історизми (ті, що вийшли з ужитку).

У публіцистичному стилі, які важливий для проведення нашого дослідження, зазвичай використовують міжстильові та книжні фразеологізми.

Л. Булаховський згідно із семантичною класифікацією виокремив:

1) ідіоматичні словосполучення (ідіоми) – вирази у певній мові, які є змістовно цілісними та не можуть бути передані іншими мовами.

2) фразеологічні одиниці – звичайні словосполучення, які усталені у мові як матеріал широкого цитування (прислів'я, приказки, вислови видатних людей).

Дж. Сейдл та У. Макморді у своїх праці “English idioms and how to use them” наводять класифікацію за етимологічним показником:

- 1) біблійні та літературні ідіоми (*to kill the fatted calf, the green-eyed monster*);
- 2) побутові ідіоми (*to make a clean sweep of something, to hit the nail on the head*);
- 3) сільськогосподарські ідіоми (*to go to seed, to lead someone up the garden path*);
- 4) кулінарні ідіоми (*to eat humble pie, to be in the soup*);
- 5) військові ідіоми (*to cross swords with someone, to fight a pitched battle*);
- 6) морехідні ідіоми (*to be in deep waters, to be in the same boat as someone*);

- 7) анімалістичного походження (*to play cat and mouse with, to be top dog*);
- 8) з колірним компонентом (*to be in the pink, to have green fingers*);
- 9) з компонентом на позначення частини тіл (*to lose heart, to pull leg*) [114, 6].

Сем Глугзберг зробив класифікацію ідіом на основі їх прозорості, тому виокремив такі види фразеологізмів:

- 1) непрозорі композиційні фразеологізми (*kick the bucket*);
- 2) прозорі композиційні фразеологізми (*break the ice*).

Отже, підсумувавши все вище викладене, можна підсумувати, що єдиної класифікації фразеологізмів не існує, саме тому серед науковців є чимало різних класифікацій, наприклад, структурно-семантична, граматична, функційна, семантична, стилістична, етимологічна тощо. Найпоширеніша із них є структурно-семантична класифікація. Дослідивши, можна зауважити, що варта уваги класифікація В. Виноградова, який виділив фразеологічні зрощення (ідіоми), фразеологічні єдності, фразеологічні сполучення. Пізніше до цієї класифікації Н. М. Шанський додав фразеологічні вирази.

Висновки до 1 розділу

Думки науковців варіюються щодо місця фразеології, як галузі мовознавства у лінгвістичній науці. Поняття «фразеологія» розуміють за двома підходами – «вузького» та «широкого». Широкий підхід більш підтримуваний науковцями. Згідно з ним, фразеологія – це сукупність фразеологічних одиниць певної мови, роділ мовознавства, що вивчає фразеологічний склад певної мови.

Однозначної думки про підходи до вивчення поняття «фразеологізм» теж не існує. Думки та дослідження науковців поділились на два підходи. Вузький підхід до вивчення ФО підтримують М. М. Амосова, О. С. Ахматова та ін. У свою чергу адвокатами широко підходу є П. Мюлднер-Нецковський, Л. І. Ройзенсон.

До фразеологізмів дослідники відносять різні лексичні одиниці, однак найширший підхід зробив Ч. Хоккет, який зарахував до фразеологізмів одноморфемні лексеми, фразові слова, адвербіальні фрази, цитати та літературні алюзії.

Серед ознак фразеологізму варто виділити наступні:

- нарізнооформленість;
- семантична нерозкладність;
- метафоричність;
- відтворюваність;
- слабка варіативність;
- синонімія та антонімія.

Фразеологія – наука, яка постійно поповнюється новими лексичними одиницями, тому, до джерел поповнення фразеологічного фонду відносять:

- прислів'я та приказки;
- побутове життя;
- вислови відомих людей;
- дотепне народне мовлення;
- античні джерела;
- Біблія.

Оглянувши різні підходи до класифікації фразеологізмів (граматичний, функційний, семантичний, стилістичний, етимологічний тощо), найприйнятнішою вважають класифікацію В. В. Виноградова, який виокремив фразеологічні зрощення, фразеологічні єдності та фразеологічні сполучення (сполуки). Н. М. Шанський зробив спробу покращити класифікацію В. В. Виноградова та додав ще фразеологічні вирази.

РОЗДІЛ 2. СПЕЦИФІКА ВИКОРИСТАННЯ ФРАЗЕОЛОГІЗМІВ У ЗАСОБАХ МАСОВОЇ ІНФОРМАЦІЇ

2.1. Поняття публіцистичного стилю письма

Засоби масової інформації – це медіа, основна мета яких поширення інформації великим групам людей. ЗМІ відрізняються швидкістю та регулярністю поширення, швидким оновлення інформації. ЗМІ включає у себе радіо, телебачення, друковану пресу, онлайн видання тощо.

Засоби масової інформації стали об'єктом великого інтересу суспільства ще початком появи перших ЗМІ у V столітті. З плином часу формат, кількість та якість преси поступово змінювався. З розвитком технологій головним місцем новин є Інтернет та онлайн видання газет, журналів і т.д. Поширення Інтернет-видань не тільки розширило інформаційний простір суспільства, а й надало нове полотно для дослідження онлайн видань ЗМІ. Тексти медіа простору викликають інтерес у лінгвістів, оскільки є засобом впливу, пропаганди та нав'язування думки на реципієнтів. І саме ґрунтовне дослідження такого мовного явища дозволяє краще опановувати та використовувати їх для донесення важливої думки до читачів. Займаючи таку велику нішу в суспільстві, ЗМІ можна ідентифікувати як частину культурного розвитку людей.

Найстарішою формою медіа вважають зовнішню рекламу, яка була представлена у вигляді постерів та знаків, пізніше вона почали друкувались на машинках. XIX ст. з'явилися звукові засоби масової інформації, а у XX ст. з'явилося телебачення.

З плином часу, у другій половині XX – XXI століть стався швидкий розвиток ЗМІ, що зумовлено появою Інтернету, який є ядром створення та поширення інформації. Інтернет розкрив нові методи для обробки та поширення інформації широким верствам населення. Саме це і спричинило появу досліджень медіадискурсу, комунікативної поведінки у ному та її структури. Серед дослідників варто виділити І. П. Лисакова, В. Костомарова, Р. Фоулера, М. Монтгомері, А. Белла.

ЗМІ становлять велику систему донесення повідомлень та реакції на них реципієнтів, що охоплює різні канали інформації. Але окрім донесення інформації, варто зауважити, що медіа мають на меті ще й сприйняти та інтерпретувати події світу, особливо зміни у політичних та військових справах. Нині важлива увага у ЗМІ більшості країн зосереджена на російсько-українську війну, статті про яку взято за джерельну базу дослідження.

У сучасному широкому спектрі ЗМІ англomовні є переважаючою силою у медіапросторі. По-перше, через те, що англійська мова є широко поширеною у світі та за деякими джерелами вважається інтернаціональною мовою. По-друге, саме англomовні ЗМІ публікують точну та різносторонню інформацію про події всього світу, оскільки різні англomовні медіа мають працівників чи цілі підрозділи у різних країнах, що дозволяє їм описувати події з перших вуст. У тому числі, англomовне онлайн видання *The BBC* має своїх журналістів на території України і саме через цю причину чимало статей про події війни публікуються спершу англійською мовою, а вже згодом перекладені українською, і саме цей переклад є головним для нашого дослідження.

Проаналізувавши використання засобів масової інформації, можна виокремити функції засобів масової інформації:

- 1) інформування;
- 2) розваги;
- 3) навчання;
- 4) реклама.

У текстах ЗМІ використовують публіцистичний стиль письма.

Публіцистичний стиль письма – це своєрідний літопис сьогодення, оскільки ЗМІ висвітлюють всі події у світі. За визначенням В. В. Виноградова, публіцистичний стиль охоплює широкий діапазон через сфери життя, які він обслуговує, комунікативні форми, які наявні у мові цього стилю й те емоційне забарвлення, яким наділені тексти публіцистичного стилю [35, 9]. Цей стиль характеризується поєднанням двох тенденцій – стандарту та експресивності. М. Пилинський вважає, що таке поєднання зумовленими функціями, які виконує

публіцистичний стиль письма. Цими функціями є інформування людей про події навколишнього світу й вплив на читача [55, 15].

За визначенням А. П. Ковалю публіцистичний стиль «займає центральне місце: він близький за своїми мовними якостями до всіх книжно-писемних стилів, але в той же час активно взаємодіє з розмовним стилем. Цим визначається і його важлива роль у розвитку літературної мови, становленні сучасних стилістичних норм.» [35, 9].

Становлення публіцистичного стилю відбувалось разом із художньо-белетристичним, але довго не набувало широкого розвитку. Це пов'язане із тим, що українські ЗМІ ХІХ ст. не мали стійкого полотна для стабільного розвитку. У кінці 80-х років ХVІІІ ст., за визначенням М. М. Пилипинського, «склались основні риси публіцистичного стилю української літературної мови, а революція 1905-1907 років викликала небачений до цього сплеск української публіцистики в усіх її численних стильових різновидах.» [55].

Тенденція до стандартизації зумовлена безпосередньо тим, що тексти публіцистичного стилю є інформативними та чіткими, для чого дотримання стандартів їх написання є обов'язковим. Тенденція експресивності з'являється через бажання журналістів надати текстам життя та саме цим впливати на думки та враження читача.

Характерними рисами публіцистичного стилю є:

- 1) фактографічність, яка полягає у тому, що текст публіцистичного стилю має містити лише факти, перевірені перед публікацією статті у надійних джерелах інформації;
- 2) логічність, суть якої у покроковому викладенні, критичному осмисленні та аналізі фактів;
- 3) емоційність, яка характеризується поєднанням ставлення автора з використанням розмовної мови разом із книжною.

О. Д. Пономарів наголошує на поєднанні стандарту й експресії у публіцистичному стилі. Науковець пише: «об'єктом публіцистичного викладу є явища всіх ділянок життя людини – від картинок побуту до подій історії й світової

політики. Тому перед публіцистом стоїть потреба пошуку оптимальних засобів впливу, зокрема пошуків експресії. Адже в публіцистичному творі потрібно не тільки подати інформацію, а й витлумачити її з певних позицій, переконати в правильності цих позицій. З огляду на це поміж інших емоційно-експресивних засобів тут є безпосереднє звернення до читача, зокрема у формі запитань-відповідей.» [56, 13]

М. Титаренко зробив спробу розподілити сфери функціонування публіцистики:

- публіцистика як сфера літератури (або художня публіцистика).

Прикладами цієї сфери є нарис, публіцистична лірика, ліро-епос;

- публіцистика як сфера журналістики (статті);
- публіцистика як сфера філософії, релігії, науки (або світоглядна публіцистика).

Прикладом може служити есеїстика.

Класифікація публіцистичного стилю залежить від таких ознак, як об'єкт уваги публіциста, призначення матеріалу, широта висвітлення проблеми, характер літературно-стильових засобів, розмір матеріалу.

Зважаючи на описані вище ознаки, жанрами публіцистичного стилю виділяють:

- 1) виступи;
- 2) статті, морально-етичні статті;
- 3) репортажі;
- 4) фейлетони;
- 5) памфлети;
- 6) есе;
- 7) нариси;
- 8) огляди (спортивні тощо).

П. С. Дудик у своєму підручника «Стилістика української мови» виділяє такі жанри, різновиди публікації:

- статті – публікації про актуальне життя;
- замітки – короткі повідомлення про щоденні, важливі новини;
- звіти – повна розповідь про певну подію;

- інтерв'ю – підготовлена до друку розмова, дискусія з відомою людиною;
- репортажі – оперативна, точна інформація із місця події;
- кореспонденція – публікації про нове, виробничо і політично важливе у житті;
- рецензії – критичний аналіз певного типу твору;
- огляди – оцінка певних фактів;
- есе – наукові, критичні тощо оповіді;
- листи – тексти, що містять повідомлення про що-небудь у формі листування між мовцями;
- нариси – тексти, у яких загально описані важливі події, центральною для яких є людині та її характер й поведінка;
- реклами – оголошення про певні товари, події тощо;
- сатиричні жанри – фейлетони, памфлети, байки, гуморески, епіграми, пародії, сатиричні афоризми [25, 89].

Публіцистичний стиль характеризується наявністю таких підстилів:

- 1) газетно-публіцистичний (мова газет, журналів);
- 2) агітаційний (листівки, заклики, прокламації);
- 3) офіційний політично-ідеологічний (постанови);
- 4) масово-політичний (виступи політичного характеру).

Чітку межу між поданими вище підстилями провести складно, оскільки часто вони поєднують у собі ознаки декількох підстилів.

Найбільший інтерес для нашого дослідження викликають статті та газетно-публіцистичний підстиль викладення інформації, оскільки предметом нашого дослідження є газетні статті, тема яких – війна в Україні.

С. Я. Єрмоленко зазначив, що структура публіцистичного стилю складається із:

- мови інформаційних матеріалів (інтерв'ю, хроніки тощо);
- мови художньо-публіцистичних текстів (фейлетони, нариси тощо).

Ці різновиди базовані на співвідношенні компонентів автор – об'єкт – читач [26, 282].

Отож, ЗМІ у сучасному житті відіграють чималу роль, як методи впливу, пропаганди та інформування. Медіа не просто розкривають навколишню дійсність, описуючи події світу, але вони також і впливають на соціально-політичні процеси суспільства. Саме тому, у дослідженні цього стилю важливі функції, які вони виконують, а саме – інформувати людей, впливати на них, розважати суспільство, подавати освітню інформацію та рекламувати.

2.2. Лінгвістичні особливості текстів ЗМІ

У мові будь-якої мови немає таких лінгвістичних конструкцій, яких не можна використати у публіцистичному стилі, тому мовлення публіцистики є найповніше у вживанні.

Тексти засобів масової інформації характеризуються насамперед поєднанням вербальних та графічних компонентів. Шрифт, ілюстрації, колірна гама, розташування елементів на сторінці поєднується із текстом й створює візуальне враження та сприйняття інформації реципієнтами.

Лексичне навантаження мови таких текстів містить у собі поєднання наукового, офіційно-ділового, художнього та розмовного стилів. Це, насамперед, пов'язане із варіюванням жанрів публіцистичного стилю й різноманітністю тематики текстів, які публікують у ЗМІ. Таке поєднання створює те, що лексика публіцистичного стилю – унікальна.

Для ефективного виконання функції донесення інформації та впливу на читача, лексика ЗМІ є емоційно-забарвлена, з використанням просторіч та жаргону (особливо у цитатах). У цьому стилі автори використовують лексико-фразеологічні одиниці, які несуть функціональне й експресивно-оцінне навантаження.

Публіцистичний стиль характеризується вживанням суспільно-політичних, наукових, технічних, медичних тощо термінів, емоційно-оцінних слів, перифраз, тропів, стилістичних фігур, які використовують залежно від тематики тексту [45, 272]. Характерним для цього стилю є широке використання іншомовних слів та

неологізмів, тим самим поповнюючи словниковий склад мови. Наприклад, використання слів «ксенофобія», «геноцид», «консенсус», «дискредитація» тощо.

Сфера застосування й функції публіцистичного стилю зумовили появу певних мовних норм. Найперше, це вживання суспільно-політичної лексики, тобто лексики, котра пов'язана з поняттями «суспільство» й «політика». У текстах ЗМІ використовують як власне суспільно-політичну (державність, політика, генерали, окупанти), так і загальновживану лексику, яка використовується у суспільному житті, але може набувати іншого значення: «вогнище» (війни), «проблема» (роззброєння).

У публіцистичному стилі з розвитком медіа з'являється та вживається нова суспільно-політична лексика: «президентське вето», «права людини», «рашисти», «бавовна» тощо [46, 272].

Лексичними та фразеологічними особливостями стилю є використання суспільно-економічної, юридичної, культурно-освітньої, філософської, технічної лексики, залежно від теми тексту. У мові газет та журналів наявні піднесеність, запал, емоційність, і саме через це журналісти оминають емоційно нейтральні слова й використовують те, які несуть емоційну забарвленість. Наприклад, замість «хлібороби» – «творці високих врожаїв».

Фразеологізми у публіцистичному стилі широко використовувані у всіх підстилях, але найчастіше у жанрах, споріднених із художніми текстами (нариси, есе, фейлетони, епіграми тощо) [25, 87].

У мові публіцистики вживаються слова з різними афіксами (префіксами й суфіксами), як-от, «безапеляційний», «безвиїзний», «ненадійний», «передавати» тощо. Для підвищення експресивності тексту використовують суфікси (іменникові, прикметникові, дієслівні й дієприкметникові): «дівчинка», «хлопчик», «війська» – «військовий» і т.д.

Спостерігаємо використання лексем, які утворились за допомогою суфіксів й префіксів відповідно до українських словотворчих моделей:

- 1) роз-, -ння: «розмитнення», «роззброєння»;
- 2) -ик: «есбеушник», «човник»;

- 3) -ува-, -юва-: «бартерувати», «окупувати»;
- 4) -аці(я): «українізація», «окупація» [46, 276].

У текстах публіцистичного стилю спостерігаємо вживання паралельних форм одного і того ж слова: «сину» - «синові» тощо. Також характерні є гетеронімати, тобто різні назви одного суб'єкта, предмета тощо. Як правило, не літературні форми слів чи речень не наявні у публіцистичному стилі.

З початком повномасштабного вторгнення країни-агресора на територію України в публіцистичних текстах масово з'являються лексеми на позначення військової термінології, назву військової техніки тощо. Велика частина цих слів є запозичені із інших мов. Наприклад, «ППО», «Хаймарс», «реактивні система залпового вогню», «ракетний удар», «окупація» тощо.

Синтаксис публіцистичного стилю характеризується вживанням окличних й питальних речень, риторичних питань, повторів, звертань тощо. Структура речень текстів є нерозмірно розгалужена [25]. Таке широке вживання описаних явищ називають «експресивний синтакс».

У публіцистичному стилі існують властиві для цього стилю синтаксичні структури. Характерними ознаками цих структур є повторення певних частин й «нанизування» компонентів.

Отже, використання лінгвістичних структур у публіцистичному стилі зумовлене функціями, комунікативною зорієнтованістю цих текстів. Правильно дібрані лінгвістичні стратегії передання інформації допомагають кращому сприйнятті поданої інформації реципієнтам. Вживання багатьох лексичних одиниць у текстах публіцистичного стилю додає емоційної забарвленості тексту та допомагає досягти основних функцій ЗМІ та публіцистики.

2.3. Використання фразеологічних одиниць у текстах засобів масової інформації

Оформлення публіцистичного тексту вимагає експресивності, емоційних елементів у викладенні матеріалу. Саме фразеологізми, із їх емоційним забарвленням, слугують для збагачення та урізноманітнення мови видань.

Фразеологізми – це стійкі словосполучення, які не створюють у процесі мовлення, а відтворюють у вигляді сталих мовних зворотів [4, 29].

Д. Сизонов, медіалінгвіст, зазначає, що фразеологізми з точки зору використання у текста медіа можна охарактеризувати високою вжитковістю та тиражованістю. «У науці давно вже підкреслювалось, що фразеологічна одиниця найчастіше концентрується в кульмінаційних місцях медіатексту, напр., у заголовку, підзаголовковій частині, слогані (якщо це реклама), рухливому рядку (якщо це телебачення чи Інтернет-канал)» [63, 155]

Головними ознаками фразеологізма, використаного у медіа просторі є:

- 1) метафоричність;
- 2) конотативність;
- 3) експресивність;
- 4) ідіоматичність.

Поєднання цих ознак надають тексту медіа образности та виразности, цим самим роблячи його легшим для сприйняття читачам. Основною ознакою фразеологізмів у публіцистичному стилі, на думку Л. Смітта, є експресивність [116]. Приклади вживання фразеологізмів: «У нас – до техніки ще й народ. На висоті.» (*Телеграм-канал Володимира Зеленського*). Образність та експресивність фразеології у медіа описав О. Кунін: «образність мотивованої фразеологічної одиниці створюється внаслідок двопланового сприйняття її (одиниці) та значення її прототипа, що створює новий образ.» [42, 56]

У вживанні фразеологізмів у ЗМІ інколи зумовлено метою показати іронічних характер тексту. Іронічне значення фразеологізму відрізняється від його основного значення, тому може сприйматись протилежно. Наприклад, «Відкрити Америку»: перший прийом президента Порошенка («ZiK», 2014 р.).

У текстах публіцистичного стилю використовують всі стилістичні типи фразеологізмів:

1) міжстильові (нетральні), тобто ті, які не несуть емоційного забарвлення. Їх використовують у газетах, офіційних повідомленнях, коротких дописах. Приклад:

«За півроку росіяни написали 145 тисяч доносів один на одного» (Телеграмна служба новин, Телеграм-канал);

2) книжні, які слугують для створення гумористичного ефекту: «Ведучий методично та харизматично виводить російську пропаганду на чисту воду» (Телеграмна служба новин, Телеграм-канал);

3) розмовно-просторічні: «...системна криза, яка вразила всі без винятку сфери життя суспільства...» (Телеграмна служба новин, Телеграм-канал) [54, 90].

У текстах медіа вживають також алюзивні фразеологізми, тобто такі, які своїм значенням відсилають реципієнта до якоїсь персоналії, історичної чи культурної події. Зазвичай ці відсилки стосуються загальновідомих понять, або у статті повідомлено про що мовиться.

Використання евфемістичних фразеологізмів допомагає пом'якшити некоректні висловлення, які можуть допустити у інтерв'ю чи коментарях люди. Також такий тип фразеологізмів використовують під час опису нападів, заворушень та війни, що важливо для нашого дослідження.

Особлива увага у вживанні фразеологізмів у текстах медіа сфери відводиться заголовкам, оскільки саме вони є засобом зацікавлення читача. Наприклад, заголовок із *The BBC News* “Never say never again: When celebrities eat their words.” У статті подано декілька розповідей людей про їх неправильні судження. Фразеологізм *eat the words* означає визнавати те, що слова, сказані раніше, не правильні. Використання цього фразеологізму підсилює образність та розпалює більший інтерес до прочитання цієї статті.

Отож, фразеологізми у текстах засобів масової інформації додають текстам більшої образності, емоційної забарвленості та роблять мову більш живою та легшою для сприйняття читачами. Також, вони слугують для алюзій до певних об'єктів чи суб'єктів та заміни табуйованих слів для передачі їх більш м'яко.

2.4. Перекладацькі трансформації фразеологічних одиниць у ЗМІ

Публіцистичний стиль письма характеризується насамперед експресивністю та для збереження цієї особливості важливе точний та адекватний переклад тексту

медіа із мови оригіналу на мову переклад. Для адекватного перекладу лексичних одиниць варто обрати найточнішу техніку й стратегію перекладу.

Англійська преса займає чільне місце в усій світовій пресі та є значеннєвою для України у час війни із росією. Оскільки онлайн преса – один із головних методів передачі інформації у наш час, і саме точне використання мовних одиниць у текстах статей відіграє ключову роль. Професійність англomовних журналістів, нішою яких є висвітлення подій з 24 лютого 2022 року в Україні, є важливою для українців, як метод донесення до людей поза межами країни. Інформування закордоном про нинішню ситуацію – протидія пропаганді країни-агресора, і саме тому англomовні ЗМІ мають більший інтерес дослідників для ґрунтового аналізу з усіх мовних, стилістичних тощо аспектів. Тісний контакт україномовної та англomовної версій *The BBC* також зумовлює важливість дослідження статей обраної тематики.

Об'єктом перекладу є не конкретний фразеологізм, а точний текст оригіналу, на основі якого з'являється текст перекладу. Т. Новікова вважає, що адекватний та правильний переклад фразеологізмів вимагає використання різних словників, у яких описано лексичний матеріал фразеологічного складу тієї чи тієї мови. Проте, під час перекладу не завжди існує можливість дібрати точний еквівалент ідіоми у мові перекладу. У такому випадку постає перекладацьке завдання здійснення перекладу, використовуючи перекладацькі трансформації [52].

Перекладацькими трансформаціями є зміни, за допомогою яких відбувається перехід фразеологічної одиниці з однієї мови у іншу. Трансформації – головний спосіб перекладу ФО, який полягає у заміні характеристики мовної особистості.

У перекладознавстві не існує однієї думки щодо класифікації перекладацьких трансформацій. Найдоцільнішою вважають класифікацію А. Архипової, яка поділила трансформации на граматичні та лексико-семантичні. До граматичних перекладацьких трансформацій належать:

- 1) додавання сполучників, займенників;
- 2) опущення одиниць;
- 3) заміна граматичних форм;
- 4) заміна іншими частинами мови;

- 5) заміна синтаксичної конструкції;
- 6) факультативні заміни порядку слів, членів речення, речень;
- 7) заміна кількості та різновидів речення [6].

До лексичних перекладацьких трансформацій відносять:

- 1) додавання нових слів, словосполучень у складі ФО;
- 2) опущення лексичних одиниць;
- 3) лексичне розгортання, тобто заміна слова словосполученням;
- 4) лексичне згортання, тобто заміна словосполучення словом [6].

А. Фітерман та Т. Левицька виділяють такі типи перекладацьких трансформацій:

- 1) граматична трансформації (опущення, додавання, перебудова та заміна);
- 2) стилістичні трансформації (синонімічні заміни, описовий переклад, компенсація);
- 3) лексичні трансформації (заміна, додавання, конкретизація, генералізація) [44, 56].

Відмінність трансформацій та помилок, які виникають під час перекладу фразеологізмів дає можливість правильно вибору фразеологізму в тексті-перекладі. Проте, для вибору правильного та адекватного перекладу перекладач має дібрати критерії оцінювання тексту оригіналу та тексту перекладу. Ж.-П Віне та Ж. Дарбельне виокремили прийоми для використання під час перекладу:

- 1) прийоми прямого перекладу:
 - дослівний;
 - калькування;
 - запозичення;
- 2) прийоми непрямого перекладу:
 - еквіваленція;
 - транспозиція (заміна частини мови);
 - адаптація (заміна деталей);
 - модуляція (заміна думки) [14].

В. Куць виокремив наступні параметри оцінювання методів відтворення фразеологізмів:

- інформаційна насиченість;
- зрозумілість перекладу;
- прозорість культурних аспектів;
- доцільність [52, 203].

Головним у перекладі ФО є перекладач, важливими є його обізнаність та професійність. Важливим для точного та правильного вибору перекладацького методу та перекладу ідіоми є розуміння тексту та контексту, використання лексичних одиниць та рівень оволодіння двох мов – мови-оригіналу (далі - МО) та мови-перекладу (далі - МП). Контекст важливий саме своєю специфікою, оскільки для англійських ідіом властиві полісемія та стилістична характерність, що ускладнює роботу перекладача.

Особливістю перекладу фразеологізмів з англійською на українську мову є різниця цих мов та приналежність до різних мовних груп, різне культурне минуле, на основі якого і створювалась мовне, зокрема і фразеологічне, наповнення кожної мови.

Переклад ФО є питання, яким займалися багато дослідників, але там і не дійшли одного підходу до передачі фразеологізмів компонентами іншої мови. Основним завданням під час перекладу ФО – це передати сенс й образність фразеологізму, залежно від контексту, у якому його вжито.

Переклад фразеологізмів – складне явище через те, що:

- 1) слова у складі фразеологізмів набувають нового значення, тому дослівний переклад цієї лексичної одиниці є не можливим через втрату значення ФО;
- 2) через різноманіття фразеологізмів розпізнавання його у тексті є складним явищем, тому, якщо перекладач не ознайомлений із темою фразеологізмів, вибір перекладацьких стратегій може спотворити його у мові перекладу;
- 3) підбір способів перекладу, адаптації та адекватного перекладу – складне та довге явище у роботі перекладача.

Під час перекладу фразеологізмів варто враховувати такі перекладацькі обмеження:

- неодмінне збереження експресивності, емоційності й образності у МП;
- варто враховувати: стилістичну нерівноцінність у мові оригіналу та мову перекладу; національну забарвленість ФО, яку варто трансформувати у мові перекладу.

Під час перекладу фразеологічних одиниць перекладач повинен враховувати наступні аспекти:

- основний та додатковий зміст висловлювання;
- актуалізований зміст;
- емоційна забарвленість;
- жанрово-стильова належність фразеологізмів;
- ступінь вживаності ФО.

Для адекватного перекладу фразеологічних одиниць перекладача повинен:

- 1) мати теоретичну базу з фразеології;
- 2) вміти точно розпізнавати ФО у тексті;
- 3) сприйняти та розтлумачити ФО;
- 4) дібрати найточнішу перекладацьку стратегію [16, 181].

Стратегії перекладу фразеологічних одиниць поділяють на еквівалентні та безеквівалентні переклади. До першого типу зараховують повний чи частковий переклад, тоді як до другого – описовий переклад та калька [115, 100].

Фразеологічні еквіваленти – це фразеологізми у мові перекладу зі збереженим повним значенням. Фразеологічний еквівалент – це аналог у мові перекладу, який полегшує як роботу перекладача під час вибору перекладацької стратегії, так і читачу під час розуміння контексту. Еквіваленти рівні стилістично, метафорично й відображають одне і те ж емоційне та експресивне забарвлення, має один і той же компонентний склад, мають одну граматичну категорію та мають одне і те ж переносне значення [37, 32].

Фразеологічні еквіваленти поділяють на:

1) Повні еквіваленти – це повністю рівнозначний еквівалент у МО та у МП. Повними еквівалентами – єдиний можливий переклад, під час якого зберігаються значення фразеологізму, лексичний, стилістичний й граматичний склад. Деякі дослідники називають їх тотожностями. Наприклад, *a fire in the blood* – *вогонь у крові*, *bread and circuses* – *хліба і видовищ* [97, 45].

2) Часткові (не повні) еквіваленти – це фразеологізми, які є тотожними не у всіх значеннях, ті, які мають однаковий зміст, але відмінну форму, інше граматичне та лексичне значення [10, 211].

Фразеологічних еквівалентів у мовах мало. Здебільшого до цієї категорії відносяться інтернаціональні фразеологізми, тобто ті, які мають біблійне чи міфологічне походження, такі як, *the hill of Achilles* – *Ахіллесова п'ята*, *since Adam was a boy* – *за Адама, за часів Адама*.

Дослідник Я. І. Рецкер вважав, що під час перекладу фразеологізмів варто використовувати у більшості випадків метод еквіваленту [59, 143]. Проте, на нашу думку, переклад таким чином не можливий у багатьох випадках через відсутність еквівалента у мові перекладу.

Варто звертати особливу увагу на значенні еквівалентів у обох мовах, з якими працює перекладач. Схожі фразеологізми можуть мати схожий лексичний склад, але різне значення. Такі еквіваленти є «помилковими друзями перекладача». Наприклад, фразеологізми *to lead the nose* та *водити за ніс* мають схожий лексичний склад та схожі компоненти. Проте, значення цих фразеологізмів значно відрізняється. Фразеологізм *to lead the nose* означає «командувати, надати накази», у той час як український фразеологізм *водити за носа* означає «дурити, обманювати». Роблячи висновок із прикладу, варто зауважити, що перекладач повинен мати велику теоретичну базу з фразеології та перевіряти значення фразеологізмів у словниках.

Фразеологічний аналог – це фразеологізм, який має одне і те ж переносне значення, але інший образ [100, 207]. Використання аналогу під час перекладу означає збереження стилістичної та емоційно-експресивної складової. Приклади фразеологічних аналогів: *hair about the heels* – невихованість, *to curl smb's hair* – налякати когось.

Описовий переклад – це відтворення фразеологізму вільним словосполученням, при цьому відбувається втрата особливості фразеологізму (метафоричності, експресивності, конотації, образності). Цей тип перекладу використовують рідко, тільки при відсутності еквіваленту чи аналога [51, 65]. Описовий переклад використано під час перекладу наступних одиниць: *between the cup and the lip a morsel may slip* – не варто радуватись завчасно, *much water runs by the mill that the miller knows not of* – навколо відбувається багато речей, які ніколи не зрозуміти.

Калька (калькування) – копіювання фразеологізму за зразком у іншій мові. Цей тип використовують лише у тому випадку, якщо під час перекладу іншими видами не можна передати семантично-стилістичного значення, образності та емоційно-експресивного забарвлення [100, 54]. Ефективною калька є у перекладі гри слів, у складі якої є фразеологізм.

Наприклад: *an apple a day keeps the doctor away* – хто яблуко з'їдає у день, той у лікаря не буває, *the rotten apple injures its neighbors* – одне зіпсоване яблуко псує інші сусідні.

Фразеологічний еквівалент, аналог та калька використовують найчастіше під час перекладу фразеологічних одиниць у текстах медіа. Ці типи перекладу зберігають експресивність та образність у мові перекладу та зберігають інтерес та емоційне навантаження, яке передано у тексті-оригіналі.

Комбінований (змішаний) переклад – це метод перекладу, під час якого поєднується транслітерація й транскрипція, транскрипція та описовий переклад, транслітерація та описовий переклад тощо [19, 280]. Наприклад: *patient as Job* – терплячий як Іов, *when Greek meets Greek, then comes the rug of war* - найшла коса на камінь.

Розподілити подані вище класифікації можна поділити на еквівалентні та безеквівалентні методи перекладу, чи фразеологічні методи перекладу та нефразеологічні способи перекладу фразеологічних одиниць. Такий поділ показано у Таблиці 2.4.1.

Таблиця 2.4.1

Таблиця 1. «Методи перекладу фразеологічних одиниць».

Фразеологічний спосіб перекладу	Нефразеологічний спосіб перекладу
Фразеологічний еквівалент	Описовий переклад
Фразеологічний аналог	Калькування
	Комбінований

Окрім описаних вище є ще такі типи перекладу – антонімічний переклад, комбінований переклад, буквалізм, лексичний переклад, контекстуальний переклад.

Антонімічний переклад – це підбір протилежного значення, тобто негативне значення перетворюється на протилежне [67, 56]. Цей тип використовується рідко. Приклад: *between wind and water* - не у брову, а в око, *to keep one`s head* - не втрачай голови.

Буквалізм – це повне копіювання слів оригіналу фразеологізму. На відміну від калькування, буквалізм спотворює словосполученням мови оригіналу. Через це перекладачі не використовують цей вид.

Лексичний переклад – це передача фразеологізму, який був у мові оригіналу, лексемою у мові перекладу. Наприклад, *set an eye on* – побачити, *keep quiet* – замовкнути.

Контекстуальний переклад – підбір фразеологізму мовою перекладу, який буде максимально схожий до оригіналу, згідно із контекстом. Наприклад, *let well alone* – не буди лихо, поки воно спить.

Перекладач С. І. Влахов запропонував такі варіанти перекладу:

- 1) фразеологічний;
- 2) нефразеологічний.

У основу цих варіантів перекладу покладено принцип «фразеологізм перекладають фразеологізмом» [17].

Отож, переклад фразеологізмів – це явище контрверсійне й серед перекладачів, так і серед дослідників перекладу. Проблема перекладу

фразеологізмів полягає у їх тому, що їх не можна передати дослівно, оскільки не фразеологізм втрачає своє переносне значення у іншій мові та не зрозумілий у тексті через їх різноманітність у різних мовах. Під час перекладу фразеологізму варто зберегти емоційну експресивність, врахувати стилістичну нерівність та національну забарвленість і у МО, так і у МП.

Висновки до 2 розділу

ЗМІ – це головний метод впливу на суспільство будь-якої країни. Також медіа є джерелом з'ясування інформації про події світу. Нині перевірена і точна інформація – важлива для ведення інформаційної війни проти країни-агресора.

Основними функціями засобів масової інформації є інформування, розвага, навчання та реклама. У статтях, обраних для дослідження, важлива функція інформування.

У статтях медіа використано публіцистичний стиль, який є літописом сьогодення. Проаналізувавши, ми виокремили, що цьому стилю притаманні такі ознаки, як емоційна забарвленість та стандартизація. Основні риси стилю:

- фактографічність;
- логічність;
- емоційність.

Можна підсумувати, що публіцистичний стиль має такі жанри, як виступи, статті, репортажі, фейлетони, памфлети, есе, нариси, огляди тощо. Варто виокремити такі підстили: газетно-публіцистичний, агітаційний, офіційно політично-ідеологічний та масово-політичний.

Можна підсумувати, що основними рисами мови публіцистичного стилю є поєднання вербального та графічного компонентів, лексичне навантаження з інших стилів мови, використання емоційно-забарвленої лексики, просторіч, жаргону, фразеологізмів, іномовних слів, неологізмів, суспільно-політичної лексики та загальноповсякденної лексики. Також часто використовують слова із різними афіксами (префіксами, суфіксами).

Ураховуючи, що основна із рис фразеологізмів – емоційна забарвленість, вживання їх у ЗМІ є невід'ємною частиною. У публіцистичному стилі використовують міжстильові, книжні, розмовно-побутові та алюзивні фразеологізми.

Питання перекладу фразеологічних одиниць у засобах масової інформації є контроверсійним через складнощі їх перекладу. Фразеологізми не можна передати дослівно через втрату його сенсу у мові перекладі, різноманітність фразеологічної

системи кожної мови, які не співпадають із іншими мовами. Під час перекладу ФО треба зберегти емоційну експресивність, враховувати стилістичну нерівність та національну забарвленість.

Для точного та адекватного перекладу фразеологізму перекладач повинен:

- 1) мати теоретичну базу з фразеології;
- 2) вміти розпізнавати фразеологізми у тексті статей;
- 3) вміти сприймати та тлумачити ФО;
- 4) дібрати найадекватніший спосіб перекладу.

Серед головних методів перекладу фразеологізмів є:

- 1) фразеологічні еквіваленти;
- 2) фразеологічні аналоги;
- 3) калькування;
- 4) описовий переклад;
- 5) антонімічний переклад;
- 6) комбінаційний переклад;
- 7) буквалізм;
- 8) лексичний переклад;
- 9) контекстуальний переклад.

Підсумувавши, варто зазначити, що основними методами перекладу фразеологізмів у ЗМІ – це використання фразеологічних еквівалентів, фразеологічних аналогів, калька описовий переклад.

РОЗДІЛ 3. ОСОБЛИВОСТІ ПЕРЕКЛАДАЦЬКИХ ТРАНСФОРМАЦІЙ ФРАЗЕОЛОГІЗМІВ У АНГЛОМОВНИХ ЗМІ

3.1. Аналіз перекладу фразеологічних одиниць у ЗМІ

Матеріалами дослідження обрано статті англійською та українською мовами електронного засобу масової інформації *The BBC*. Тематика обраних статей – російсько-українська війна. Ми проаналізували обрані статті на предмет вживання фразеологізмів та передача їх в українському перекладі.

Методи та способи вживання та перекладацьких трансформацій фразеологізмів у проаналізованих статтях зумовлено їх стилістичним та лексичним навантаженням. Важливий у перекладі ФО контекст та їх переносне значення, тому що ці аспекти повинні бути враховані у тексті-перекладі для уникнення втрати значення фразеологізму та збереження сенсу тексту.

У МО та у МП, тобто у англійській та українській мовах, складно знайти паралелі вживання ФО. Це пов'язано із різними етапами та умовами розвитку культури та на її основі мови певного суспільства. Саме тому перекладачі мають мати широку теоретичну базу із фразеологічної бази обох мов та добре оперувати методами перекладами, знати ефективність, особливості та випадки їх використання.

У ході дослідження ми виокремили, що перекладачі проаналізованих ЗМІ звертаються до таких методів передачі фразеологічних одиниць:

- калькування;
- метод фразеологічних еквівалентів;
- метод фразеологічних аналогів;
- описовий переклад;
- опущення фразеологізму.

Метод калькування використано для перенесення у мову перекладу семантики та емоційного навантаження фразеологізмів із мови оригіналу, тобто із англійської мови в українську мову. Основне у калькуванні – це передача фразеологізму за

зразком мови оригіналу. Цей метод використовують тоді, коли у мові перекладу немає еквівалента чи аналога.

Наприклад:

It's likely they were fleeing under fire [124].

Ймовірно, вони тікали під вогнем [85]. Згідно із Cambridge Dictionary фразеологізм означає «being attacked with guns or with severe criticism.» [93]. У поданих вище речення перекладач фразеологізм *under fire* передав як *під вогнем*, що є точним копіюванням ідіоми із англійської мови. На нашу думку, перекладач доречно використав саме метод калькування, оскільки переносне значення ФО та її місце у реченні не змінилось та зрозуміло у тексті-перекладі.

Схожим за методом перекладу є трансформація фразеологізмів у наступних реченнях:

Ukraine's First Lady Olena Zelenska has told the BBC that the whole of the country is "under constant stress" [121].

Перша леді України Олена Зеленська заявила BBC, що вся країна живе "в постійному стресі" [72]. Ідіома *under stress* перекладена українською мовою методом калькування як *в стресі*, тобто український варіант фразеологізма скопійований за зразком англійської мови.

Unlike other regions occupied by Russian forces, the military in Melitopol have been trying to win people's hearts and minds [127].

На відміну від інших окупованих регіонів, у Мелітополі російські військові намагаються завоювати серця й уми людей [47]. У поданих вище реченням використано фразеологізми *to win people's hearts and minds* та *завоювати серця й уми людей*. Можемо зробити висновок, що перекладач теж використав метод калькування під час перекладу цього фразеологізму, оскільки, варто зауважити, що це точний приклад копіювання фразеологізму в українській мові за зразком англійської мови. Хоча в українській мові немає такої фразеологічної одиниці, але використана одиниця *завоювати серця й уми людей* зрозуміла для українського реципієнта.

Прикладом використання методу калькування також є передача фразеологізмів у реченнях:

Now Pushkinska St, Lermontova St, Davidchuka and Vygovskogo all bear the scars of a brutal occupation [105].

Відтепер ці ірпінські вулиці вкриті шрамами, залишеними брутальною окупацією [49]. Перекладач адаптував фразеологізм *bear the scars* в українській мові, переклавши його як *вкриті шрамами*. Якщо взяти до уваги значення цього фразеологізму, а саме «to still suffer emotional pain from something unpleasant that happened in the past», то перекладач точно передав це значення, використавши метод калькування, дослівно переклавши фразеологізм українською мовою.

Despite everything, Masha appears to be doing well and when she occasionally breaks into a smile, it's enough to melt the toughest of hearts [117].

Пропри все, Маша виглядає добре, і коли вона час від часу усміхається, цього достатньо, щоб розтопити найчerstвіші серця [64]. У вище поданих реченнях проілюстровано метод використання кальки у реченнях. Оскільки перекладач подав фразеологізм *to melt the toughest of hearts* як *розтопити найчerstвіші серця* українською мовою. У трансформації фразеологізму точно передано фразеологізм, тобто зроблено точне копіювання за зразком англійської мови українською.

За аналогією до попереднього прикладу, наступні речення демонструють точне копіювання англійського фразеологізму українською мовою (*fighting for her life* - *боролася за життя*). За одними даними, ми можемо припустити, що фразеологізм *боротися за життя* є у фонді української фразеології, проте жоден із словників його не фіксує. Тому, переклад цих одинниць є саме калькою, а не підбором еквіваленту.

When we first met her, three months ago, Masha was fighting for her life in the same Zaporizhzhia hospital as Diana [117].

Коли ми познайомилися з нею три місяці тому, Маша боролася за життя в тій самій запорізькій лікарні, що й Діана [64].

It's just a matter of time [112].

Це лише питання часу [61]. Проаналізувавши перекладацьку трансформацію фразеологізму у реченнях вище, ми зауважили, що перекладач вдався до методу калькування, передавши ідіоми *a matter of time*, дослівно українською – *питання часу*, зі збереження форми ідіоми, але адаптувавши у мову перекладу. Використання одиниці *питання часу* поширене в українській мові, та у пресі зокрема, тому можемо сказати, що переклад адекватний та ефективний для сприйняття читачем.

Speaking during an interview with CBS News, Mr Biden said such action would "change the face of war unlike anything since World War Two" [123].

Про це він заявив в інтерв'ю CBS Evening News.

За його словами, такі дії "змінять обличчя війни на щось, чого не було з часів Другої світової" [18]. Проаналізувавши переклад ідіоми *change the face of* фразеологізмом *змінять обличчя*, варто зазначити, що перекладач використав метод калькування, тобто вдався до збереження форми та значення оригінальної ідіоми у фразеологімі-перекладі. Український варіант фразеологізму зрозумілий для українського читача, тому, у цьому випадку, використання цієї ФО доречне та ефективне у сприйнятті читача.

Наступним методом, використаним під час передачі фразеологізмів у ЗМІ є метод фразеологічних еквівалентів, тобто добір ідентичного фразеологізму в мові перекладу, у нашому випадку – в українській мові. Таким способом здебільшого передані інтернаціональні фразеологізми.

Наприклад:

Ukraine plays crucial role in the global food supply [104].

Україна відіграє ключову роль у поставках харчів у світі [83].

"The soldier still plays an important role but success is mostly dependent on rockets, artillery and air strikes," says Maj Gen Dmytro Marchenko, who successfully organised the defence of the southern city of Mykolaiv from Russian attack last spring [125].

«Солдат, як і раніше, відіграє важливу роль, але успіх здебільшого залежить від ракет, артилерії та ударів з повітря», - каже генерал-майор Дмитро Марченко, який організував успішну оборону Миколаєва минулої весни [89]. Фразеологізми to

play role та *відігравати роль* є у фразеологічному фонді обох мов та є фразеологічними повними еквівалентами. Використавши цей метод перекладу, перекладач зберіг емоційне навантаження, яке надав фразеологізму та реченню автор статті, тому, ми дійшли висновку, що використання методу та способу перекладу є доречним та адекватним.

У реченнях нижче перекладач використав метод еквіваленту, оскільки у обох використаних мовах існують фразеологізми із схожою семантикою, формою та переносним значення.

She's far from home, with only her grandmother for company, but she's now in good hands and is making progress [117].

Вона далеко від дому, лише з бабусею, але тепер вона в надійних руках, і поступово одужує [64].

The question being discussed behind closed doors is who do Latvian Russians really believe: Latvian, Western and Ukrainian leaders - or Russian propaganda, which was allowed on Latvia's airwaves for 30 years [111].

Питання, яке обговорюють за закритими дверима, полягає в тому, кому насправді вірять латвійські росіяни: латвійським, західним і українським лідерам - чи російській пропаганді, яка була дозволена в ефірі Латвії протягом 30 років [43]. Проаналізувавши подані вище приклади, ми зауважили, що перекладач використав метод еквіваленту, оскільки фразеологізми *behind closed doors* та *за закритими дверима* є однакові за значенням, лексичним, стилістичним та граматичним складом, тобто є повними фразеологічними еквівалентами.

У поданих нижче реченнях перекладач теж використав метод добору еквіваленту.

"They always take the side of the ruler" [120].

«Вони завжди стають на бік правителя» [75]. Ідіома *to take the side of* та український фразеологізм *ставати на бік* є частковими (неповними) еквівалентами, оскільки вони мають однаковий зміст та значення, але мають різне лексичне значення слів *ставати* та *take*.

Численною групою під час передачі фразеологізмів є ті, які передані у мову перекладу способом фразеологічних аналогів. Оскільки фразеологічні еквіваленти – не численна група фразеологізмів, дібрати фразеологічний аналог легше для перекладача. Фразеологічний аналог – це фразеологізм мови перекладу із однаковим переносним значенням, але різними за лексичною формою. Основним під час передачі ФО таким методом – збереження переносного значення, але із використанням іншого образу.

US officials believe annexation is on the cards, and Russia's puppet leader in Donetsk, Denis Pushilin, has said referendums would make sense when Russian forces complete the capture of both regions [95].

США вважають, що анексія Донбасу - не за горами, але маріонетковий лідер "ДНР" Денис Пушилін заявив, що референдуми матимуть сенс, коли російські війська захоплять обидві області регіону [78]. У реченні-оригіналі автор статті використав фразеологізм *to be on the cards*, що означає «to be likely to happen» [93]. Перекладач передав його іншою формою – *не за горами*, що означає недалеко, близько, скоро. Незважаючи на те, що фразеологізм переданий не дослівно, але переносне значення фразеологізмів у двох мовах – однакові.

У реченнях

She wants a transparent list of what Germany is delivering and better coordination, saying the chancellor "can pull all the strings" when it comes to arms deliveries [98].

Вона хоче отримати прозорий список того, що постачає Німеччина, та покращити координацію, заявивши, що канцлер "може тиснути на всі необхідні важелі" у питанні постачання зброї [77] використано фразеологізми *pull all the strings* та *тиснути на всі необхідні важелі*, які є фразеологічними аналогами, оскільки мають однакове переносне значення, але представлені різними формами фразеологізмів в українській та англійській мовах. Англійський варіант фразеологізму означає «to be in control of an organization, often secretly» й український варіант – «керувати кимось чи чимось, використовуючи всі методи».

Приладом фразеологічного аналогу є фразеологізми у наступних реченнях:

'Fingers crossed' [138].

"Тримаємо кулаки" [68].

"He's spent a lot of time trying to work with Russia to see if an arrangement can be made, so, we'll keep our fingers crossed," she said [138].

*"Він провів багато часу, намагаючись домовитися з Росією, тож тримаємо кулаки", - сказала вона [68]. У обох речення фразеологізм *fingers crossed* чи *keep fingers crossed* означають «to hope strongly that something will happen» [93]. Його український аналог *тримати кулаки* має аналогічне значення – повністю підкоряти собі кого- чи що-небудь. Аналогічне значення та різниця у формах виявляє їх фразеологічну еквівалентність.*

"They could wipe us off the map," she says [109].

*«Вони можуть стерти нас з лиця землі», — заявила прем'єр Естонії, пославшись на збитки, яких було завдано Україні за 120 днів [58]. У поданих вище прикладах перекладач теж використав метод аналогів, переклавши фразеологізм *to wipe off the map* на його український аналог *стерти з лиця землі*. Обидва фразеологізмів мають одне переносне значення (означають знищити, зруйнувати), але відрізняються лексичним складом та словами, які використані.*

Dmitro, and many others here, believe they are helping to turn the tide against Russia [135].

*Дмитро та багато інших тут вважають, що ця зброя допомагає переломити ситуацію на користь України [84]. Дослідивши перекладацьку трансформацію у поданих вище реченнях, ми дійшли висновку, що перекладач використав метод добору аналогу, оскільки ідіомі *to turn the tide* відповідає її аналог в українській мові – *переломити ситуацію*. Використання такого методу перекладу адаптує речення для українського реципієнта та зумовлює правильність та адекватність дібраного методу перекладу в конкретному випадку.*

У певних контекстах перекладачі замінюють фразеологізми у мові оригіналі на слово чи словосполучення у мові перекладі, тобто використовуються описовий переклад. Це відбувається через неможливість добору фразеологізму української мови з такою ж значення та емоційним забарвленням.

Katerina closed her eyes and took a breath when I asked about her husband, a fighter, who is still thought to be in the maze of tunnels beneath the Azovstal steel plant in Mariupol [126].

Катерина заплющує очі й глибоко вдихає, коли я запитую про її чоловіка - військового, який досі, як вважають, перебуває в лабіринті тунелів під металургійним заводом "Азовсталь" у Маріуполі [86]. У реченні оригіналі журналіст використав фразеологізм *take a breath*. Перекладач використав *глибоко вдихати*. Обрана конструкція не є фразеологізмом, а звичайне словосполучення. Аналог чи еквівалент ідіоми відсутні в українській мові, тому виконаний переклад доречний та зрозумілий для читача, хоч і не відповідає принципу «фразеологізм перекладається фразеологізмом».

The Russian leader said that if missiles with longer ranges did arrive in Ukraine, his country would "draw appropriate conclusions" and "strike at those targets that we are not striking yet" [134].

Російський лідер заявив, що якщо ракети більшої дальності прибудуть в Україну, його країна "зробить відповідні висновки" і "вдарить по тих цілях, які ми ще не вражаємо" [12]. У поданих вище речення фразеологізм *draw conclusions* та словосполучення *зробити висновки* є одними членами речення у реченні-оригіналі та реченні-перекладі відповідно та ідіому перекладено шляхом описового перекладу. На нашу думку, перекладач замінив фразеологізм на словосполучення, тому що схожим за сенсом, значення, нормативним та широко вживаним у текстах засобів масової інформації в українській мові є не фразеологізм, а сполучення слів *зробити висновки*.

Many had been burned to the ground [105].

Чимало будинків спалені й розтрощені вщент [49]. У фразеологізма *burn to the ground* фразеологічного аналога чи еквівалента в українській мові немає, тому перекладач використав вільне словосполучення. Використане вільне словосполучення передає емоційність та образність ідіоми із тексту оригіналу, тому, можемо зробити висновок, що переклад ефективний та вибір перекладацького вибору точний та адекватний.

This is our land and we will do our best [140].

Це наша земля, і ми зробимо все можливе [48]. Фразеологізм *do one's best* значить «do as well as one can», а *зробити все можливе* – не є фразеологізмом, а вільним словосполучення. Причина такого вибору методу перекладу полягає у тому, що у фразеологізма-оригінала немає відповідника в українській мові.

"It is absolutely fine to be talking about potential war crimes, but the moment you set things in stone you make it easier for the other side to discredit your work," said Philippe Sands, a UCL law professor who has served at the UN International Court of Justice and the European Court of Human Rights [122].

"Абсолютно нормально говорити про потенційні воєнні злочини, але у той момент, коли ви виносите остаточний вердикт, ви полегшуєте іншій стороні дискредитацію вашої роботи", - каже Філіп Сендс, професор права UCL, який працював у Міжнародному суді ООН та Європейському суді з прав людини [1]. Еквівалента чи аналога фразеологізму *set things in stone* не існує в українській мові, через що перекладач оминув його у мові-перекладі, та описав значення цього фразеологізму українською для кращого розуміння реципієнтами значення усього речення. Спосіб передачі ФО доречний, оскільки зміст та контекст оригінального речення збережений та легкий для розуміння читачем.

When asked if her friends had left, she stood still and burst into tears [132].

Коли її запитали, чи поїхали її друзі, вона стала на місці і розплакалася [80]. Виділений фразеологізм *burst into tears* переданий українською мовою словом *розплакалася*, яке точно описує значення ФО. Перекладач використав саме це, оскільки знайти аналог чи еквівалент до цього фразеологізму неможливо, а метод калькування спотворив би його значення та зробив би незрозумілим для український реципієнтів.

Описовий метод переклад ФО використано також у наступних речення, які взято зі статей The BBC, пов'язаних із війною в Україні:

The Kremlin has indicated Western weapons striking Russian soil crosses a red line so the risks here of escalation would dramatically increase [143].

У Кремлі заявили, що використання "західної зброї проти цілей на російській території переведе ситуацію у несприятливе русло" [60]. Приклад вище показують перекладацькі дії, які виконані у формі повного опису фразеологізму, використовуючи повністю інші мовні конструкції у зв'язку із адаптацією фразеологізму українською мовою через відсутність його аналогу чи еквівалента.

Прикладом використання описового методу також є:

Germany has been accused of dragging its feet over promised weapons deliveries while Hungary, led by a prime minister with close links to President Putin, has refused to stop buying Russian oil [109].

Німеччину звинувачують у затягуванні обіцяного постачання зброї, а Угорщина, яку очолює прем'єр-міністр, що має тісні зв'язки з президентом Путіним, не хоче відмовлятися від російських нафти [58]. Фразеологізм *to drag its feet* означає «to do something slowly or not start it because you do not want to do it» [93] і саме це значення перекладач передав словом *затягування*. Еквівалент в українській мові ідіоми *to grad one's feet* відсутній, аналога у літературній мові дібрати не можливо, тому використання описового перекладу неминуче.

When Donald Trump was US President, he famously threatened to take America out of the alliance if other member states did not pull their weight [109].

Під час свого президенства Дональд Трамп погрожував союзникам НАТО вивести США зі складу альянсу, якщо члени НАТО не погодяться якнайшвидше збільшити свої оборонні витрати [58]. У поданих вище реченнях ідіома *pull their weight* передано детальним описом, а також із конкретизацією військової тематики статті (використання словосполучення *збільшити свої оборонні витрати*). Передача ідіоми саме таким методом – доречний варіант у поданому прикладі, оскільки інші методи перекладу ФО зробили б контекст незрозумілим для українського читача.

Captain James Oliphant, of the Royal Artillery, said he believes it is a weapon that will make a big difference [139].

Капітан королівської артилерії Джеймс Оліфант упевнений, що РЗСО серйозно змінять баланс сил на полі бою [82].

He also claimed the weapons Germany had supplied to Ukraine had been "decisive" and "made the difference" in eastern Ukraine [129].

Він також заявив, що зброя, яку Німеччина поставила Україні, мала "вирішальне значення" на сході України [57]. Фразеологічне сполучення *make the difference* у статтях на тему повномастабного вторгнення росії в Україну помічено у двох варіантах: *серйозно змінять* та *мала "вирішальне значення"*, проте у обох випадках перекладу ФО перекладач вдався до описового перекладу та передав ідіоми двома різними вільними словосполученнями.

У реченнях

He also accused Russian tanks of firing on residential buildings during fighting in the city and of seeking to erase Severodonetsk "from the face of the earth" [130].

Тим часом керівник Луганської ОВА Сергій Гайдай звинуватив Росію у тому, що вона намагається захопити Сєвєродонецьк, застосовуючи тактику "спаленої землі" [69] також використано описовий метод та фразеологізм *from the face of the earth* передано словосполучення *спалена земля*. Варто зауважити, що поданий фразеологізм має еквівалент в українській мові, а саме *стерти з лиця землі*, але перекладач адаптував фразеологізм в український текст та використав поняття, яке пов'язане із військовими діями. Оскільки техніка «спаленої землі» – це метод ведення війни через знищення всіх будівель та інфраструктури. Завдяки використанні цього методу в українському перекладі передано емоційність та лексичне значення, що сприяє кращому сприйняттю реципієнтом завдяки використанню військової термінології.

Приклад використання описового перекладу:

I have had phone calls with my mum where she has been in tears, but they are just really proud of what I am doing [137].

Я говорила з мамою телефоном, вона плакала, але вони дуже пишаються тим, що я роблю [74]. Перекладач вдався до описового перекладу для того, аби конкретніше та зрозуміліше для читачів передати сенс речення українською. У цьому випадку можлива передача ФО дослівним перекладом, тобто калькування,

проте використання фрази у *сльозах* не до кінця описувало б стан людини, оскільки її значення має меншу напругу та конкретизацію ситуації.

Back inside the tent in Bezimenne, Andriy noticed two other people with their hands tied behind them, who had been left in a corner while the officers paid attention to him [118].

Повернувшись у намет у Безіменному, Андрій помітив ще двох людей зі зв'язаними за спиною руками, які стояли в кутку, поки офіцери займалися ним [28]. Ми дійшли висновку, що у поданому прикладі перекладач доречно використав метод опису фразеологізму *pay attention to* українською мовою словом *займались*, оскільки текст чіткий та легкий для розуміння читачеві. Випадок дозволяє використати метод калькування, проте на нашу думку, словосполучення *приділяли увагу* відіграє іншу конотацію та вживається для опису позитивного звернення уваги на когось, тобто відмінного від того, що описано у реченні.

Russia's McDonald's replacement runs low on fries [113].

*Чому з російського "клону McDonald's" зникне картопля *fries* [76].* Проаналізувавши подані вище речення, можна зауважити, що перекладач використав описовий переклад, замінивши фразеологізм *runs low on* словом *зникне* із аналогічним значенням. Обраний метод перекладу вважаємо адекватним та доречним у поданому прикладі.

Maj Gen Marchenko believes they will take Kherson back "in the near future" - and in a matter of weeks [125].

Генерал-майор Марченко вважає, що Україна поверне Херсон "найближчим часом" - впродовж кількох тижнів [89]. У порівнянні до описаної вище перекладацької трансформації ідіоми *a matter of time*, ідіома *a matter of weeks* передана перекладачем як *впродовж кількох тижнів*, тобто з використанням описового перекладу. На нашу думку, перекладач вдався до цього методу для більшої адаптації тексту українською мовою.

Without these things there will be enormous loss of life [135].

Без цього будуть величезні людські втрати [84]. Ідіома *loss of life* означає смерть, ситуації, коли помирають люди. Описане значення перекладач точно

передав українською мовою, як *людські втрати*. Такий вибір перекладацького методу є адекватний та зрозумілий для українською аудиторії. Варто зауважити, що слова *смерть*, *смертельний випадок* тощо упускаються у текстах ЗМІ через цензуру публічної інформації, оскільки згадки цих слів зачіпають почуття людей, тому як автор, так і переклад вдаються до заміни цих понять ідіомимати чи вільними словосполученнями із таким значенням.

So how exactly has Russia been able to get its hands on these high-tech components? [119]

Отже, як саме Росія змогла отримати ці високотехнологічні компоненти? [29] Заміна ідіоми *get hands on* словом *отримали* є прикладом калькування та переклад є зрозумілий для реципієнта. Хоча, на нашу думку, у цьому випадку перекладач міг перекласти на український аналог фразеологізму – *прибрати до рук*, який має таке ж значення, як й ідіома *get hands on*, оскільки переклад фразеологізму фразеологізмом – найкраща альтернатива.

Ukraine is concerned Russia has started shelling the area it occupies to try to create a false narrative, such as: "Ukraine is attacking you - so better vote to join Russia so we can take root and protect you." [143]

Україна стурбована тим, що Росія почала обстріл окупованої нею території, щоб спробувати створити неправдивий наратив, наприклад: "Україна атакує вас, тому краще проголосуйте за приєднання до Росії, щоб ми могли вкоренитися та захистити вас" [60]. У поданих вище речення ідіома *take root* замінена словом у переносному значенні *вкоренитись*, що є ідентичним до значення використаного фразеологізму, тому використання описового методу та заміна фразеологізму словом доречне та влучне у контексті та легке для сприйняття реципієнтом.

Заміна фразеологізму словом наявна і у наступних речення:

It's not known why the kidnapping takes place - but residents paint a picture of intimidation as Russians look to lay down down law [143].

Невідомо, чому відбувається викрадення, але жителі вважають, що метою є залякування, тому що росіяни намагаються встановити свої закони [60]. Ідіома *paint a picture of* в українському перекладі передано словом *вважають*, яке

відповідає значенню англійської ідіоми. Обраний описовий метод доречний у цьому випадку та перекладач адекватно переклав фразеологізм.

In Vladivostok, Mr Putin went on to accuse Europe of cheating the developing world out of Ukrainian grain exports in the wake of a UN-led deal to lift Russia's naval blockade [96].

У Владивостоці Путін також звинуватив Європу в обмані країн, що розвиваються, щодо експорту українського зерна завдяки угоді під проводом ООН щодо зняття військово-морської блокади Росії [27]. У поданих вище реченнях показано приклад перекладу, де повністю замінено фразеологізм словам у тексті перекладі, тобто використано описовий переклад. Інший варіант перекладу ми вважаємо неможливим, оскільки ні еквівалента, ні аналога в українському фразеологічному фонді не існує.

Аналогічним прикладом використання описового перекладу є переклад ідіоми *to throw in the towel* на вільне словосполучення *швидко здасться* через відсутність аналога чи еквівалента.

No one expects President Putin to throw in the towel [132].

Ніхто не очікує, що Путін швидко здасться [80].

When it comes to Ukraine, he takes the long (and obsessional) view [132].

Коли мова заходить про Україну, його плани - довгострокові й одержимі [80].

Дослідивши переклад фразеологізмів у попередніх реченнях, можна підсумувати, що переклад обраної одиниці є адекватним та легкий для сприйняття українським читачем. Перекладач використав описовий переклад, який вважаємо доречним.

Still, Russian state media are putting a brave face on things [136].

Однак російські державні ЗМІ продовжують хитрити [88]. У поданих реченнях фразеологізм *put a brave face on* перекладений як *продовжують хитрити*. Якщо брати до уваги контекст та розуміння тексту, перекладач використав правильний описовий переклад, проте дещо змінивши значення ідіоми. *Put a brave face on* означає намагатись триматись сміливими та не подавати виду, що щось йде не так, тому слово «хитрити» не точно передає значення фразеологізму. Можливим варіантом перекладу є український фразеологізм *тримати лице*, яке має аналогічне

значення із англійським варіантом. Вдавшись до такого перекладу методом добору аналогу було б дотримано принцип, що «фразеологізм перекладається фразеологізмом» [17].

Poland's President Andrzej Duda has accused Berlin of breaking its word, saying that modern German Leopard tanks, promised by Berlin to backfill Soviet-era tanks sent to Ukraine, have not arrived [98].

Президент Польщі Анджей Дуда звинуватив Берлін у порушенні обіцянки - мовляв, сучасні німецькі танки "Леопард", якими Берлін обіцяв замінити відправлені в Україну радянські танки, так і не прибули [77]. У поданих вище реченнях теж використано перекладацький описовий метод під час передачі фразеологізму. Фразеологізм *break (one's) word* означає «To fail to act as one has promised.; not to do what one said one would do; not to keep one's promise.» [93] та українською мовою переданий вільним словосполученням *порушити обіцянку*, оскільки саме така форма притаманна для української мови та легка для сприйняття читачем.

Kyiv's soldiers have told us it is largely surrounded and they are undoubtedly under pressure [130].

Українські солдати розповіли нам, що вони значною мірою оточені і, безсумнівно, зазнають тиску [69]. У поданому реченні використано фразеологізм *to be under pressure*, що означає бути змушеним робити щось (за допомогою сварок, погроз тощо). Перекладач передав цей фразеологізм як *зазнають тиску*, тобто використав описовий метод для передачі тієї емоційної складової частини, що й у статті-оригіналі. Проте, варто зауважити, що у поданому випадку можливо використати метод калькування, та перекласти як *під тиском* та сенс речення теж буде збережений у випадку такої перекладацької трансформації.

They have learned to take pleasure in the simple things - like having their electricity, gas and water restored [105].

І радіють простим речам: теплій погоді, електриці, яку знову постачають, газу в трубах [49]. Проаналізувавши подані вище речення, варто сказати, що ідіома *to take pleasure in* перекладено словом *радіють*, що вважаємо доречним та адекватним перекладом, оскільки речення зрозуміле для українського читача.

Можна припустити, що можливий ще один переклад – словом *насолоджуватись*, що теж передає сенс речення, проте обидва варіанти перекладу синкретичні та можуть бути використані в українському реченні.

But after this is all over, someone really impartial could take a deep look at all these cases and find problems [122].

Але після того, як це все закінчиться, хтось дійсно неупереджений міг би глибоко розглянути всі ці справи та знайти проблеми [1]. Ідіома *take a deep look* перекладено вільним словосполученням *глибоко розглянути*, що є адекватним перекладом, оскільки сенс речення точно переданий у МП, оскільки часто використовується в українській мові, не змінює сенс речення та зрозуміла для українського реципієнта.

Back then, the 19-year-old had just put university on hold and volunteered to fight [133].

Тоді 19-річний юнак щойно покинув навчання в університеті й пішов добровольцем воювати [23]. Обраний описовий метод використано перекладачем через відсутність еквіваленту чи аналога англійської ідіоми *put on hold*, тому переклад адекватний та відповідає тексту оригіналу.

But there is no evidence that this message is making its way to the top [131].

Але немає жодних ознак того, що це повідомлення потрапить нагору [87]. У поданих вище реченнях перекладач аналогічно використав описовий переклад, передавши ідіому *to make way* словом *потрапити*. Варто зазначити, що у зазначеній ідіоми є аналог в українській мові – *проторувати шлях, прокладати шлях*, але такий еквівалент є «помилковим другом» перекладача, оскільки українською мовою цей фразеологізм застосовують до людей та означає досягати успіху у чомусь завдяки зусиллям, здобувати чиєсь визнання. Тому, проаналізувавши, варто зазначити, що переклад, який використав перекладач в українській статті адекватний та ефективний.

This is a country with few checks and balances; it's the Kremlin that calls the shots [120].

Це країна, яка майже не має системи стримувань і противаг. Рішення про постріли ухвалює сам Кремль [75]. Проаналізувавши, ми дійшли висновку, що ідіома *call the shots* передана вільним словополученням із втратою фразеологічності та метафоричності. Цей метод перекладу застосовано через відсутність аналога та еквівалента в українському фразеологічному фонді та неможливість перекладу методом калькування через можливе нерозуміння фразеологічної одиниці в українському тексті реципієнтом.

Despite everything, Masha appears to be doing well and when she occasionally breaks into a smile, it's enough to melt the toughest of hearts [117].

Пропри все, Маша виглядає добре, і коли вона час від часу усміхається, цього достатньо, щоб розтопити найчerstвіші серця [64]. У поданих вище реченнях ідіома *breaks into a smile* передано із використанням описового перекладу. В українському фразеологічному фонді немає еквіваленту чи аналога використаної ідіоми, тому перекладач доречно дібрав метод перекладу та зробив ефективний та доречний переклад зі збереженням контексту та сенсу речення.

У текстах медіа наявні випадки, коли фразеологізм опущено у тексті перекладі. Прикладом може бути

Donbas is predominantly Russian-speaking and after Russia seized Crimea in 2014, its proxy forces captured more than a third of Ukraine's east in a war that never came to an end [95].

Донбас - переважно російськомовний, і після того, як Росія анексувала Крим у 2014 році, її проксі-сили захопили понад третину сходу України [78]. У поданому реченні перекладач оминув частину речення. На нашу думку, це пов'язано із тим, що фраза *війна, яка ніколи не закінчиться* може слугувати деструктивним фактором для українського суспільства, оскільки є пониженням народного духу. Через цю причину опущення частини речення, та у його складі фразеологізму, вважаємо доцільним.

So was the 234th airborne assault regiment, whose servicemen were once rewarded for taking part in the occupation of Crimea [105].

Також злочини в Ірпені офіс генпрокурора інкримінує 234-й гвардійському десантно-штурмовому полку. Військовослужбовців цього підрозділу в Росії нагородили за окупацію українського Криму [49]. Опущення ідіоми *to take part in* зумовлене граматичним складом українського варіанту речення. Оскільки, форма *беручи участь у* є граматично неправильною через те, що в українській мові зберігається тенденція оминати дієприслівники, для того, аби речення було читабельне та легке для сприйняття читачем.

Проаналізувавши перекладацькі методи, використані у статтях на тему повномасштабної війни в Україні, ми виокремили певні особливості перекладу ФО. З проаналізованих випадків перекладу фразеологізмів можна визначити, що основними методами перекладу ФО є використання еквівалентів та аналогів, калькування та описовий переклад.

3.2. Практична реалізація перекладацьких трансформацій фразеологічних одиниць у текстах засобів масової інформації

Проаналізувавши теоретичну базу дослідження, вживання й переклад фразеологізмів у статтях *The BBC* на тему російсько-української війни ми опрацювали 34 статті англійською мовою із онлан медіа *The BBC* та відповідно переклад цих статей – 34 статті української версії *The BBC*. З опрацьованих статей ми зробили добірку 51 фразеологічну одиницю та 51їх переклад українською мовою.

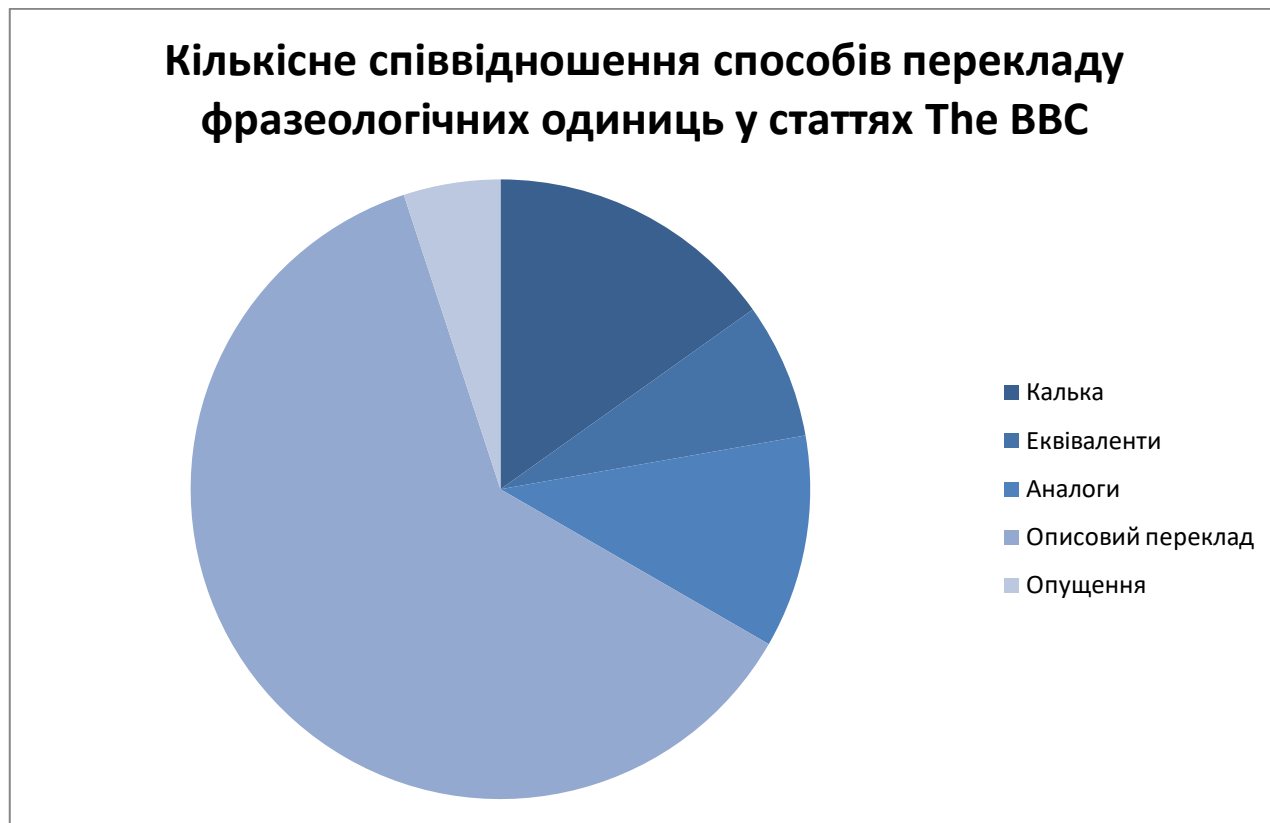
Серед методів, використаних перекладачем у опрацьованих статтях, наявні:

- калькування (дослівний переклад);
- фразеологічні еквіваленти (повні та неповні);
- фразеологічні аналоги;
- описовий переклад;
- опущення фразеологізму.

Серед опрацьованих фразеологізмів 8 перекладено методом калькування, 4 – еквівалентами, 5 – аналогами, 32 – описовим перекладом та 2 ФО опущено у тексті-

перекладі. У відсотковому співвідношенні це відображено як калькування – 15 %, еквіваленти – 7 %, аналоги – 11 %, описовий переклад – 62 %, опущення – 5 %.

На Рис. 3.2.1 графічно показано співвідношення методів перекладу фразеологічних одиниць у обраних статтях.

*Діаграма 3.2.1. Кількісне співвідношення способів перекладу ФО у статтях
The BBC*

Найчисленнішою групою методів перекладу є описовий переклад, тобто фразеологічна одиниця замінена словом чи вільним словосполученням, що призводить до втрати образності та метафоричності ФО. До описового перекладу перекладач звертався лише у тому випадку, коли в українській мові відсутні еквіваленти чи аналоги фразеологізму. Фразеологічні словники можуть не фіксувати їх, але варто звертатись й до перекладеної літератури, аби не створювати фразеологічні дублети [36, 45].

Приклади використання описового методу в статтях *The BBC* на тему російсько-української війни, проаналізованих під час дослідження викладено у Таблиці 3.2.1.

Таблиця 3.2.1

Приклади перекладу ФО описовим перекладом

ФО англійською мовою	Відповідник українською мовою
to take a breath	глибоко вдихати
to draw conclusions	зробити висновки
to burn to the ground	спалені та розтрощені вщент
to do one's best	зробити все можливе
to set things in stone	винести остаточний вердикт
to burst into tears	розплакатись
to cross the red line	перевести ситуацію у несприятливе русло
to drag one's feet	затягування
to pull one's weight	погодитись якнайшвидше збільшити оборонні витрати
to make a difference	серйозно змінить
from the face of the earth	«спалена земля»
to be in tears	плакала
to pay attention to	займатись
to run lows	зникати
in matter of weeks	впродовж кількох тижнів
loss of life	людські втрати
to get one's hands on	отримати
to take root	вкоренитись
to paint a picture of	вважати
the wake of	завдяки
to throw in the towel	швидко здатись
to take a long (and obsessional) view	довгострокові та одержимі
to put a brave face on	хитрити
to break the words	порушення обіцянки
under pressure	зазнають тиску

to take pleasure in	радіти
to take deep look in	глибоко розглядати
to put on hold	покинути
to make way	потрапити
to call the shots	рішення про постріли ухвалює
to put on hold	покинути навчання
to break into a smile	усміхатись

Метод калькування використано для перекладу тих ФО, компоненти яких відомі у мові перекладі та зрозумілі для читачів. Калькування під час перекладу фразологізмів стимулює розумову діяльність у реципієнта, оскільки, з однієї сторони, переклад дефразеологізує ФО, а з іншої сторони, читач звертається від внутрішньої форми фразеологізму, яка показана точним перекладом ФО, до переносного значення фразеологізма, будуючи зв'язок між значенням і формою [57, 130]. Приклади перекладу ФО у статтях *The BBC* на тему війни із Україною відображені у Таблиці 3.2.2.

Таблиця 3.2.2

Приклади перекладу ФО методом калькування

ФО англійською мовою	Відповідник українською мовою
under fire	під вогнем
to win one's hearts and minds	завоювати серця й уми
to bear the scars	вкритий шрамами
to melt the toughest of hearts	розтопити найчерствіші серця
to fight for life	боротись за життя
a matter of time	питання часу
under stress	у стресі
to change the face of	змінити обличчя

Ще одним методом перекладу фразеологізмів є використання еквівалентів, тому що таким методом легше дібрати фразеологізм із однаковим переносним значенням у системах обох мов. Еквіваленти поділяють на повні та неповні. У мовній парі англійська-українська мова цей метод не вміщує велику кількість відповідників, тому в опрацьованих статтях ми виокремили лише 3 приклади цього методу. Ці приклади показано у Таблиці 3.2.3.

Таблиця 3.2.3

Приклади перекладу ФО методом добору еквівалентів

ФО англійською мовою	Відповідник українською мовою
to play role	відігравати роль
in goods hands	у надійних руках
behind closed doors	за закритими дверима
to take the side of	ставати на бік

Наступний використаний метод – метод аналогу. Цей метод характеризується використанням однакового переносного значення, але іншої форми. Завдяки використанню цього методу зберігається метафоричність та образність ФО. У фразеологізмах із компонентом реалії, тобто таких, що передають національний колорит найкращий тип перекладу – аналоговий. Проте трапляються випадки, коли не можливо знайти відповідник. Це трапляється лише тоді, коли реалії носії мови не використовують цю ідіому як показник частини їхньої картини світу. Приклади використання цього методу у статтях показано у Таблиці 3.2.4.

Таблиця 3.2.4

Приклади перекладу ФО методом добору аналогів

ФО англійською мовою	Відповідник українською мовою
to be on the cards	не за горами
to pull all strings	тиснути на всі важелі
to keep fingers crossed	тримати кулаки
to wipe off the map	стерти з лиця землі

to turn the side	переломити ситуацію
------------------	---------------------

У певних випадках перекладач вирішує оминати вживання фразеологізму. У досліджених статтях наявні приклади опущення окремо фразеологізму, чи опущення цілої частини речення, частиною якого була фразеологічна одиниця. З опрацьованих випадків, ми зауважили, що у статтях були два такі випадки:

- 1) для опущення деструктивної інформації для українського реципієнта;
- 2) граматичний склад речення.

Отже, підсумувавши, варто зауважити, що перекладачі використали метод калькування, еквіваленту, аналогу, описовий переклад та опущення перекладу фразеологізмів в опрацьованих статтях на тему російсько-української війни із онлайн видання *The BBC*. Вибір перекладацького методу зумовлений текстом статті та контекстом, наявністю чи відсутністю відповідників (аналогів чи еквівалентів) в українській мові, адекватністю та точністю перекладу, зрозумілістю тексту-оригіналу.

Висновок до 3 розділу

Для точного та адекватного перекладу перекладач повинен враховувати всі компоненти ФО, переносне значення, експресивно-емоційну забарвленість. Під час перекладу ФО у текстах засобів масової інформації приділяють більше уваги точності передачі значенням фразеологізму. Переклад ФО вимагає творчого підходу до одиниць, теоретичну базу з фразеології, розуміння фразеологізму в тексті англійською мовою та вміння дібрати влучний перекладу у мові перекладі зі можливим збереженням фразеологічності, образности та метафоричности у статті-перекладу. Перекладачі, статті яких ми опрацювати, здебільшого точно дібрали метод перекладу та фразеологічний відповідник.

Дослідивши 34 статті англійською мовою електронного засобу масової інформації *The BBC* та 34 українських статті електронного варіанта *The BBC* українською мовою, ми зробили вибірку 51 фразеологічних одиниць англійською мовою та 51 їх українських відповідників, тобто 51 варіант перекладу. Для дослідження обрано статті на тему війни росії з Україною, оскільки ці статті є новими та їх кількість збільшується.

Під час дослідження ми дійшли висновку, що перекладачі використовувати різні методи для передачі ФО українською мовою, серед яких можна виділити наступні:

- 1) калькування;
- 2) метод аналогу;
- 3) метод еквіваленту;
- 4) описовий переклад;
- 5) опущення.

Начисленнішою групою методів є описовий переклад, тобто передача значення фразеологізму за допомогою описової конструкції (32 випадків перекладу), наступними є калькування, тобто точним копіювання ФО у МП (8 випадків), метод аналогів, тобто добром фразеологізмів, які мають тотожне значення, але відмінним за структурним складом (5 випадків), метод еквівалентів, тобто добір ФО ідентичним

за переносним значенням та складовими частинами (4 випадки), опущення, тобто не використання фразеологічної одиниці у реченні перекладу (2 випадки).

ВИСНОВОК

У роботі здійснено огляд та дослідження згідно з поставлених завдань для виконання мети, яка полягає у виокремленні особливостей перекладу фразеологічних одиниць у англомовній пресі українською мовою.

Протягом дослідження ми зробили огляд літератури про фразеологізми, їх вживання у пресі та методи їх перекладу та виокремили недосліджені аспекти. Фразеологія та фразеологізми – не до кінця досліджена лакуна, саме тому дослідження цих одиниць потребує уваги. У зв'язку із цим, ФО є предметом дослідження багатьох науковців, які наголошують на їх важливості. Питання класифікації фразеологізмів теж контраверсійне, оскільки науковці не можуть дійти висновку щодо цієї проблеми. Варто зауважити класифікацію В. В. Виноградова, який викремив фразеологічні зрощення, фразеологічні єдності та фразеологічні сполучення. Пізніше Н. М. Шанський додав до цієї класифікації фразеологічні вирази.

Основними ознаками фразеологізму є метафоричність, образність та семантична нерозкладність. Беручи до уваги описані вище ознаки, можна зробити висновок, що фразеологізми – складна для перекладу одиниця. Під час перекладу ФО перекладач повинен бути креативним, володіти теоретичною базою з фразеології англійської та української мови, уміти розпізнавати ФО у тексті, розуміти переносне значення, семантику та експресивно-емоційну складову ФО. Під час перекладу фразеологізмів застосовують наступні методи:

- 1) калькування;
- 2) еквіваленту;
- 3) аналогів;
- 4) опису;
- 5) комбінований переклад;
- 6) лексичний переклад;
- 7) антонімічний переклад;
- 8) буквалізм;
- 9) контекстуальний переклад.

Протягом дослідження ми ознайомились із жанром публіцистики та публіцистичним стилем письма та дослідили їх на предмет вживання у них фразеологічних одиниць. Особливостями текстів ЗМІ та публіцистичного стилю є фактографічність, логічність, емоційність. Головними функціями цього жанру є інформування, розвага, навчання та реклама. Протягом дослідження ми звертались до статей, які виконують функцію інформування про події російсько-української війни. Рисами опрацьованих статей є поєднання графічного та вербального, використання емоційно-експресивної лексики, зокрема фразеологізмів. Вживання ФО у статтях зумовлено наступними причинами:

- 1) емоційно-експресивність текстів публіцистичного стилю;
- 2) додання текстам цікавості для реципієнтів, оскільки різноманітність лексичного складу привертає увагу читачів;
- 3) заміни неприйнятих чи неприємних понять для читача ФО.

Ми провели вибірку фразеологічних одиниць у статтях *The BBC* на тему повномасштабного вторгнення росії на територію України. Ми проаналізували 34 статті англійською мовою та, відповідно, 34 статті українською мовою та виокремили 51 випадок вживання ФО та їх переклад у статтях української версії *The BBC*. Обрані фразеологізми належать до міжстильових, книжних, розмовно-побутових та алюзивних фразеологізмів.

Після зробленої вибірки ми дослідили особливості відтворення фразеологічних одиниць у англійськомовних ЗМІ українською мовою. Варто зауважити, що вживання в текстах українського варіанту *The BBC* фразеологічних одиниць передає експресивність, образність та експресивність, яка наявна у тексті-оригіналі.

Протягом дослідження було зроблено аналіз вибору перекладацьких стратегій з позиції їх ефективності під час перекладу фразеологічних одиниць з англійської мови на українську. За результатами дослідження, ми зауважили, що перекладачі українського *The BBC* адекватно та точно перекладають англійські ідіоми українською мовою із збереженням їх значення та контексту речення. Вибір перекладацьких стратегій зумовлений контекстом тексту-оригіналу, наявністю чи,

навпаки, відсутністю український еквівалентів чи аналогів обраних фразеологізмів, сприйняття ФО українськими реципієнтами.

Результати дослідження показують, що найуживаніший метод перекладу ФО у статтях на тему України є описовий переклад (62 %). Прикладами перекладу може слугувати *to throw in towel* – *швидко здатись*, *drag one's feet* – *затягування*. Із використанням цього методу перекладу, ми можемо зробити висновок, що відмінність англійського та українського фразеологічного фонду добре проілюстровано в опрацьованих статтях, оскільки ці мови відносяться до різних мовних груп та різного культурного базису, на основі якого формується фразеологічний запас мов.

Наступною за чисельністю групою є використання методу калькування (15 %). Наприклад, *to win one's hearts and minds* – *завоювати серця й уми*, *to fight for life* – *боротись життя*. Використання цього методу зумовлене сприйняттям українським читачем скопійованих конструкцій англійського фразеологізму українською мовою, розуміння лексичного складу та, головне, переносного значення фразеологізму.

Перекладацький метод аналогів теж використані перекладачами у досліджених статтях (11%). Прикладом перекладу фразеологізму таким методом є *to be on the cards* – *не за горами*, *wipe off the map* – *стерти з лиця землі*. Використання цього методу в статтях використано лише тоді, коли значення ідіоми та її українського відповідника-аналога має ідентичне переносне значення, але має різні форму та структуру. Перекладачі обраних статей доречно використали цей метод та передали значення в українському тексті.

Метод заміни фразеологізму еквівалентом є нечисленна група у статтях *The BBC* (7%). Приклади передачі ФО еквівалентом є *behind closed doors* – *за закритими дверима*, *to play role* – *відігравати роль*. Нечисленність використання цього методу зумовлене тим, що еквіваленти в англійській та українській мовах явище рідке. Зазвичай еквівалентами є фразеологізми біблійного чи античного походження, інтернаціональні ФО.

Два випадки опущення (5 %) ФО у опрацьованих статтях зумовлені двома факторами: опущенням неприємних слів для українських читачів про війну, що

ніколи не закінчиться; граматичними особливостями побудови українських речень із використанням дієприслівників.

Підсумовуваши, варто зауважити, що ЗМІ – основний метод донесення правдивої інформації щодо ситуації в Україні, у той час, як англійські ЗМІ – це найкращий метод інформування іноземців про війну, протидіючи пропаганді країни-агресора. Їх емоційність та образність, притаманних статтям, фразеологізми є важливою частиною їх текстів. Переклад статей ЗМІ потрібне для інформування та адаптації інформації для сприйняття різних народів. За результатами нашого дослідження зроблено висновок, що переклад у обраних статтях ефективний та адекватний, текст-переклад точно передає інформацію та емоційно-експресивне забарвлення.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ ТА ЛІТЕРАТУРИ

1. "Абсолютно нова для нас робота". Як українські прокурори розслідують воєнні злочини. URL: <https://www.bbc.com/ukrainian/features-61750728> (дата звернення: 20.08.2022).
2. Авксентьев Л.Г. Сучасна українська мова. Фразеологія. Харків : Вища школа, 1983. 18 с.
3. Ажнюк Б. М. Англійські фразеологізми з власно іменним компонентом. Київ, 2004. 62 с.
4. Алефіренко М. Ф. Теоретичні питання фразеології. Харків : Вища школа, 1987. 167 с.
5. Алефиренко Н.Ф. Фразеология в свете современных лингвистических парадигм. М. : ЭЛПИС, 2016. 272 с.
6. Архипов А. Ф. Практический самоучитель по переводу с немецкого языка на русский. Москва : Высшая школа, 1991. 215 с.
7. Бабич Н. Фразеологія української мови: навчальний посібник : у 2 ч. Чернівці, 1970–1971. 153 с.
8. Бабій О. І. Особливості зіставлення української та англійської мов (на матеріалі фразеологічних одиниць, що позначають емоційно-чуттєву сферу людини). *Сучасні дослідження з іноземної філології*: зб. наук. ст. Ужгород : ТОВ «Борнео», 2004. № 2. С. 123–128.
9. Балли Ш. Французская стилистика. 2-е изд., стереотипное. М : Эдиториал УРСС, 2001. 392 с.
10. Блашків О. В., Ковальчук Л. О. Способи перекладу фразеологічних одиниць з англійської мови на українську. *Наукові записки Вінницького державного педагогічного університету імені Михайла Коцюбинського*. Серія: Філологія (мовознавство) : збірник наукових праць. Вінниця : ТОВ «фірма Планер», 2014. Вип. 20. С. 209-213.

11. Бондар О. І., Карпенко Ю. О., Микитин-Дружинець М. Л. Сучасна українська мова: Фонетика. Фонологія. Орфоепія. Графіка. Орфографія. Лексикологія. Лексикографія: навч. посіб. К. : ВЦ «Академія», 2006. 368 с.
12. Британія відправить Україні реактивні системи залпового вогню M270. URL: <https://www.bbc.com/ukrainian/features-61703476> (дата звернення: 18.08.2022)
13. Вернер А. И. Семантическая и функционально-коммуникативная характеристика фразеологических единиц с культурным компонентом значения. Москва : Наука, 1998. 97 с.
14. Вине Ж.- П. Технические способы перевода. Москва : 1978. 298 с.
15. Виноградов, В.В. Лексикологія і лексикографія: Вибрані праці. М. : Наука, 1977. 312 с.
16. Виноградов В. В. Об основных типах фразеологических единиц в русском языке. *Избранные труды. Лексикология и лексикография*. М. : Наука, 1977. С.140-161.
17. Влахов, С. И., Флорин, С. П. Непереводимое в переводе. Мастерство перевода. Москва: Международные отношения, 1970. 529 с.
18. "Вони стануть ізгоями". Байден застеріг Путіна від застосування ядерної зброї в Україні. URL: <https://www.bbc.com/ukrainian/features-62938871> (дата звернення: 19.09.2022).
19. Володіна Т. С., Рудківський О. П. Загальна теорія перекладу для першого (бакалаврського рівня) : навч.-метод. посіб. Київ : Вид. центр КНЛУ, 2017. 296 с.
20. Гринь Г. С. Глагольные фразеологизмы в американском варианте английского языка. М. : Издательство МГУ, 1980. 123 с.
21. Демський М. В. Фраземи й особливості їх творення. Львів : Просвіта, 2004. 62 с.
22. Дідик С. С. Фразеологізми як вияв духовності народу. *Культура мови і культура в мові*: зб. наук. пр. Київ : НОК ВО, 2000. 180 с.

23. "Друзі помирають в тебе на руках". Як 19-річний студент воює на Донбасі. URL: <https://www.bbc.com/ukrainian/features-61631095> (дата звернення: 17.08.2022).
24. Дудик П. С. Синтаксис сучасного українського літературного мовлення. К. : Наук. думка, 1973. 288 с.
25. Дудик П.С. Стилїстика української мови. Київ : Видавничий центр "Академія", 2005. 368 с.
26. Єрмоленко С. Я. Нариси з української словесності: (стилїстика та культура мови). К. : Довіра, 1999. 431 с.
27. ЄС хоче обмежити ціни на російський газ попри погрози Путіна. URL: <https://www.bbc.com/ukrainian/news-62827169> (дата звернення: 17.09.2022).
28. Жахи російської "фільтрації" українців: жорсткі катування і побиття чоловіків і жінок. URL: <https://www.bbc.com/ukrainian/features-61824321> (дата звернення: 25.08.2022).
29. Жорсткіший контроль над експортом електроніки зашкодить армії Росії – звіт. URL: <https://www.bbc.com/ukrainian/features-62470209> (дата звернення: 25.08.2022)
30. Зацний Ю. А. Розвиток словникового складу сучасної англійської мови. Запоріжжя : ЗНУ, 2008. 429 с.
31. Зацний Ю. А. Шляхи і способи збагачення сучасної розмовної лексики англійської мови. *Нова філологія*: зб. наук. пр. Запоріжжя : ЗНУ, 2009. № 34. С. 189–195.
32. Зацний Ю. А., Янков А. В. Нова розмовна лексика і фразеологія : англо-укр. слов. : довідкове видання. Вінниця : Нова книга, 2010. 224 с.
33. Зорівчак Р. П. Фразеологічна одиниця як перекладознавча категорія (на матеріалі перекладів творів української літератури англійською мовою). Л. : Вид-во Львів. ун-ту, 1989. 216 с.
34. Зубрик А. Р. Особливості та труднощі перекладу англійських фразеологізмів. *Наукові записки Національного університету "Острозька*

академія". Сер. : Філологічна. 2013. № 36. С. 317-318. Режим доступу: http://nbuv.gov.ua/UJRN/Nznuoaf_2013_36_98.

35. Коваль А.П. Практична стилістика сучасної української мови. К. : Вища школа, 1978. 375 с.

36. Комісарів В.Н. Сучасне перекладознавство. Навчальний посібник. М.: ЕТС. 2002. 424 с.

37. Корунець І. В. Теорія і практика перекладу (аспектний переклад): підручник. Вінниця: Нова Книга, 2003. 448 с.

38. Кочерган М. П. Вступ до мовознавства. К. : Видавничий центр «Академія», 2000. 368 с.

39. Кочерган М. П. Загальне мовознавство: підручник. К. : Академія, 2003. 464 с.

40. Кунин А. В. Курс фразеології сучасного англійського мови. М. : Вища школа, 1986. 381 с.

41. Кунин А. В. О переводе англійських фразеологізмів. Серія науково-теоретических збірників. М. : Тетради перекладача, 1963. С. 3 –14.

42. Кунин А.В. Фразеологія сучасного англійського мови. Москва : Нове час, 1999. 244 с.

43. Латвія посилила боротьбу з російською пропагандою. Що кажуть російськомовні латвійці. URL: <https://www.bbc.com/ukrainian/features-62601979> (дата звернення: 01.09.2022)

44. Левицька Т. Р. Теорія і практика перекладу з англійського мови на російський. Москва : Видавництво літератури на іноземних мовах, 1963. 263 с.

45. Лемов А.В. Система, структура і функціонування наукового терміна (на матеріалі російської лінгвістическої термінології). Саранск: Вид-во Мордов. ун-та, 2000. 192 с.

46. Мацько Л. І., Сидоренко О.М., Мацько О.М. Стилiстика української мови. Київ : Вища школа, 2003. 462 с.

47. Мелітополь охопила справжня партизанська війна. URL: <https://www.bbc.com/ukrainian/features-61562242> (дата звернення: 12.08.2022).

48. "Ми тримаємось". Як сьогодні живе прифронтовий Миколаїв. URL: <https://www.bbc.com/ukrainian/features-61689195> (дата звернення: 20.08.2022)
49. Місяць російського терору в тихому кварталі Ірпеня. Розслідування BBC. URL: <https://www.bbc.com/ukrainian/features-61731531> (дата звернення: 12.08.2022).
50. Мокиєнко В. М. Славянская фразеология. М., 1989. 287 с.
51. Науменко Л. П. Практичний курс перекладу з англійської мови на українську: навч. посіб. Вінниця : Нова книга, 2011. 138 с.
52. Новікова Т. В. Переклад фразеологізмів крізь призму теоретичних досліджень. *Наукові записки Національного університету «Острозька академія». Серія «Філологічна» : збірник наукових праць / укладачі : І. В. Ковальчук, О. Ю. Костюк, С. В. Новоселецька. Острог : Видавництво Національного університету «Острозька академія», 2015. Вип. 52. С.203- 208.*
53. Петрова Н. Д. Англійські фразеологічні одиниці з національно-культурологічним компонентом. *Іноземна філологія*. Київ, 2013. С. 40–50.
54. Пилинський М. М., Дзюбишина-Мельник Н.Я., Ленець К.В. та ін. Взаємодія художнього і публіцистичного стилів української мови. Київ : Наукова думка, 1990. 216 с.
55. Пилипинський М.М. Розвиток стилів сучасної української літературної мови. *Стиль і час: Хрестоматія*. К., 1983. С. 14
56. Пономарів О. Д. Стилїстика сучасної української мови. К. : Либідь, 1992. 248 с.
57. Путін досі не вважає війну в Україні помилкою - Шольц. URL: <https://www.bbc.com/ukrainian/features-62911849> (дата звернення: 19.09.2022).
58. П'ять викликів для НАТО на вирішальному саміті в Мадриді. URL: <https://www.bbc.com/ukrainian/features-61964935> (дата звернення: 16.08.2022)
59. Рецкер Я. И. Теория перевода и переводческая практика. Очерки лингвистической теории перевода. М. : Р. Валент, 2007. 241 с.
60. Робітники ЗАЕС: "Росіяни тримають нас під прицілом". URL: <https://www.bbc.com/ukrainian/features-62516917> (дата звернення: 25.08.2022)

61. Росія "краде" сталь з Маріуполя, яку вже оплатили в ЄС і Британії – Метінвест. URL: <https://www.bbc.com/ukrainian/features-62263190> (дата звернення: 14.08.2022)
62. Свешнікова О. В. Особливості перекладу фразеологічних одиниць англійської мови на українську. *Прикладна лінгвістика 2014: проблеми та рішення*. К., 2014. С. 15–17.
63. Сизонов Д. Стилiстична трансформація фразеологізмів в українських мас-медіа. *Науковий вісник Міжнародного гуманітарного університету. Сер.: Філологія*. 2018. Вип. 37. С. 154-157.
64. Сім'я, яку розлучила війна. І в житті, і в смерті. URL: <https://www.bbc.com/ukrainian/features-61873204> (дата звернення: 12.08.2022)
65. Смерчко А. К., Скотна Н. В., Куцик О. А., Смерчко А. А. Фразеологія в таблицях і тестах: онтологічний, культурологічний та контрастивний аспекти. Дрогобич, 2003. С.161-164.
66. Смирницкий А. И. К вопросу о слове (проблема отдельности слова). *Вопросы теории и истории языка*. М., 1992. 112 с.
67. Сороквашина І., Єрмоменко С. В. Особливості передачі фразеологізмів при перекладі художнього тексту з української мови на англійську. *Збірник наукових статей студентів та викладачів відділення перекладу*. Одеса, 2019. С. 56-59.
68. СОТ попереджає про глобальну продовольчу кризу через війну Росії в Україні. URL: <https://www.bbc.com/ukrainian/features-61744761> (дата звернення: 16.08.2022)
69. "Спалена земля". Російський наступ на Донбасі посилюється. URL: <https://www.bbc.com/ukrainian/features-61550737> (дата звернення: 20.08.2022).
70. Сучасна українська літературна мова: підручник для студентів вузів, які вивчають дисципліну «Сучас. укр. літ. мова» / Плющ М. Я. та ін. ; за ред. Плющ М. Я. Київ: Вища школа, 1994. 431 с.
71. Тлумачний словник сучасної української мови / за ред. В. С. Калашника. Харків : Белкар – книга, 2005. 800 с.

72. "Україна живе в постійному стресі" - Олена Зеленська в інтерв'ю BBC. URL: <https://www.bbc.com/ukrainian/news-62336065> (дата звернення: 14.08.2022)
73. Українська мова: енциклопедія. К. : Знання, 2000.
74. "Це важливо, бо ми всі європейці". Як британські волонтери допомагають на Донбасі. URL: <https://www.bbc.com/ukrainian/features-61734485> (дата звернення: 25.08.2022).
75. Чи натисне Путін ядерну кнопку. URL: <https://www.bbc.com/ukrainian/features-60559593> (дата звернення: 19.09.2022).
76. Чому з російського "клону McDonald's" зникне картопля фри. URL: <https://www.bbc.com/ukrainian/news-62104947> (дата звернення: 25.08.2022).
77. Чому канцлер Німеччини Олаф Шольц тягне із постачанням обіцяного озброєння Україні. URL: <https://www.bbc.com/ukrainian/features-61617716> (дата звернення: 14.08.2022).
78. Чому Росія хоче захопити Донбас і що буде робити далі. URL: <https://www.bbc.com/ukrainian/features-61599607> (дата звернення: 15.08.2022)
79. Шанский Н. М. Фразеология современного русского языка. М. : URSS, 2012. 272 с.
80. Шок і радість у звільнених селах України. URL: <https://www.bbc.com/ukrainian/features-62870390> (дата звернення: 17.09.2022).
81. "Щасливого кінця тут не буде". Як люди тікають з обложеного Лисичанська. URL: <https://www.bbc.com/ukrainian/features-61908408> (дата звернення: 20.08.2022)
82. Як Британія тренує українських солдатів стріляти з аналогів HIMARS. URL: <https://www.bbc.com/ukrainian/features-62008745> (дата звернення: 20.08.2022).
83. Як вивезти зерно з України, щоб запобігти голоду в світі? URL: <https://www.bbc.com/ukrainian/features-61579996> (дата звернення: 15.08.2022)
84. Як західна зброя допомогла зупинити просування росіян на Донбасі. URL: <https://www.bbc.com/ukrainian/features-62330924> (дата звернення: 18.08.2022)

85. Як під Києвом знаходять покинуті тіла російських солдатів і що з ними роблять. URL: <https://www.bbc.com/ukrainian/features-61567949> (дата звернення: 12.08.2022).
86. "Я провела під землею понад 60 днів". Історія порятунку з "Азовсталі". URL: <https://www.bbc.com/ukrainian/features-61497548> (дата звернення: 18.08.2022).
87. Які слабкі місця в армії РФ розкрив відступ на Харківщині. URL: <https://www.bbc.com/ukrainian/features-62925848> (дата звернення: 19.09.2022).
88. Як успіхи України у війні загрожують Путіну? URL: <https://www.bbc.com/ukrainian/features-62886651> (дата звернення: 17.09.2022).
89. Яку тактику обрала Україна у битві за Херсон. URL: <https://www.bbc.com/ukrainian/features-62593335> (дата звернення: 15.08.2022)
90. Altenberg Bengt. On the Phraseology of Spoken English: The Evidence of Recurrent Word-Combinations. Phraselogy. Oxford : Clarendon Press, 2008. 204 p.
91. Ayto J. The Oxford Dictionary of English Idioms. Oxford University Press, 2010. URL: <https://www.oxfordreference.com/view/10.1093/acref/9780199543793.001.0001/acref-9780199543793>
92. Baugh A.C., CableTh. A History of the English Language. London, 2007. 459 p.
93. Cambridge Advanced Learner's Dictionary. Cambridge University Press, 2008. 1798 p.
94. Cowie A. P. Phraseology: Theory, Analysis, and Applications. Oxford, 1998. 272 p.
95. Donbas: Why Russia is trying to capture eastern Ukraine. URL: <https://www.bbc.com/news/world-europe-60938544> (дата звернення: 15.08.2022)
96. EU plans Russian gas price cap despite Putin threat. URL: <https://www.bbc.com/news/world-europe-62817566> (дата звернення: 17.09.2022)
97. Forogh K. D. Cross-cultural communication and translation. *Translation journal*. 2009. P. 45-56.

98. Germany's Scholz wobbles on tanks for Ukraine. URL: <https://www.bbc.com/news/world-europe-61604329> (дата звернення: 14.08.2022)
99. Gries S. T. *Phraseology and Linguistic Theory: A Brief Survey*. *Phraseology: An Interdisciplinary Perspective*. 2008. P. 3–25.
100. Halverson S. The concept of equivalence in translation: much ado about nothing. *Target*. 2007. P. 207-233.
101. Hangrong X. *Introduction to English Styles*. Xian : Xian Jiaotong University Press, 2003. 206 p.
102. Hobbs R. The Uses (And Misuses) of Mass Media Resrouces. URL: <https://files.eric.ed.gov/fulltext/ED439452.pdf>
103. Hockett C. F. *A Course in Modern Linguistics*. New York : Macmillan, 1958. 621 p.
104. How can Ukraine export its harvest to the world? URL: <https://www.bbc.com/news/world-europe-61583492> (дата звернення: 15.08.2022)
105. Irpin: Russia's reign of terror in a quiet neighbourhood near Kyiv. URL: <https://www.bbc.com/news/world-europe-61667500> (дата звернення: 12.08.2022)
106. Marchand H. *The Categories and Types of Present-day English Word-Formation. A Synchronic-Diachronic Approach*. Alabama Linguistic and Philological Series. A. : University of Alabama Press, 2006. 178 p.
107. Müldner-Nieckowski P. *Wielki s ownik frazeologiczny j zyka polskiego: wyra enia, zwroty, frazy*. Warszawa, 2004. 1088 s.
108. M ldner-Nieckowski P., M ldner-Nieckowski  . *Wprowadzenie do frazeologii. Nowy szkolny s ownik frazeologiczny*. Warszawa 2004., С. 14-26
109. Nato summit: Five challenges for the military alliance. URL: <https://www.bbc.com/news/world-61924778> (дата звернення: 16.08.2022)
110. Peter Grundy. *Newspapers*. Oxford: Oxford University Press, 2018. 117 p.
111. Russian-speakers in Latvia told to pick sides in test of patriotism. URL: <https://www.bbc.com/news/world-europe-62592714> (дата звернення: 01.09.2022)
112. Russia 'looting' steel bound for Europe and UK, says Metinvest boss. URL: <https://www.bbc.com/news/business-62252704> (дата звернення: 14.08.2022).

113. Russia's McDonald's replacement runs low on fries. URL: <https://www.bbc.com/news/world-europe-62103506> (дата звернення: 25.08.2022).
114. Seidl J., McMordie W. English Idioms and How to Use Them. Oxford : Oxford University Press, 1983. 266 p.
115. Shchyhlo L., Antipova A. Structural-semantic Features and Translation Specifics of German Phraseological Units with a Colorative Component. *Philological Treatises*, Vol. 12 (2). 2020. P. 96–103.
116. Smith L. Idioms of English. London, 1990.
117. The family separated by war in both life and death. URL: <https://www.bbc.com/news/world-europe-61866727> (дата звернення: 12.08.2022)
118. 'The Russians said beatings were my re-education'. URL: <https://www.bbc.com/news/world-europe-61683513> (дата звернення: 25.08.2022).
119. Tighter export controls on electronics could hamper Russia's war effort – report. URL: <https://www.bbc.com/news/world-europe-62464459> (дата звернення: 25.08.2022)
120. Ukraine invasion: Would Putin press the nuclear button? URL: <https://www.bbc.com/news/world-europe-60551140> (дата звернення: 19.09.2022).
121. 'Ukraine is under constant stress' - First Lady Olena Zelenska. URL: <https://www.bbc.com/news/world-europe-62334879> (дата звернення: 14.08.2022)
122. Ukraine's prosecutors wrestle with a new role: war crimes investigators. URL: <https://www.bbc.com/news/world-europe-61749877> (дата звернення: 20.08.2022)
123. Ukraine war: Biden warns Putin not to use tactical nuclear weapons URL: <https://www.bbc.com/news/world-europe-62936643> (дата звернення: 19.09.2022).
124. Ukraine war: Bodies of dead Russian soldiers abandoned near Kyiv. URL: <https://www.bbc.com/news/world-europe-61571855> (дата звернення: 12.08.2022).
125. Ukraine war: Drone pilots mark targets for new offensive. URL: <https://www.bbc.com/news/world-europe-62578235> (дата звернення: 15.08.2022).
126. Ukraine war: 'I had to stay below ground for more than 60 days'. URL: <https://www.bbc.com/news/world-europe-61494853> (дата звернення: 18.08.2022)

127. Ukraine war: Melitopol residents resist Russian occupation. URL: <https://www.bbc.com/news/world-europe-61525477> (дата звернення: 12.08.2022).
128. Ukraine war: No easy exit from besieged Lysychansk. URL: <https://www.bbc.com/news/world-europe-61895580> (дата звернення: 20.08.2022).
129. Ukraine war: Olaf Scholz says Vladimir Putin does not see war as mistake. URL: <https://www.bbc.com/news/world-europe-62907923> (дата звернення: 19.09.2022).
130. Ukraine war: Russian assault on key Donbas city intensifies. URL: <https://www.bbc.com/news/world-europe-61547756> (дата звернення: 20.08.2022).
131. Ukraine war: Russian retreat exposes military weaknesses. URL: <https://www.bbc.com/news/world-europe-62914958> (дата звернення: 19.09.2022).
132. Ukraine war: Shock and joy in newly liberated villages. URL: <https://www.bbc.com/news/world-europe-62869157> (дата звернення: 17.09.2022).
133. Ukraine war student-turned-soldier: 'Friends die in your arms'. URL: <https://www.bbc.com/news/world-europe-61624557> (дата звернення: 17.08.2022).
134. Ukraine war: UK to send Ukraine M270 multiple-launch rocket systems. URL: <https://www.bbc.com/news/uk-61701055> (дата звернення: 18.08.2022).
135. Ukraine war: West's modern weapons halt Russia's advance in Donbas. URL: <https://www.bbc.com/news/world-europe-62317366> (дата звернення: 18.08.2022).
136. Ukraine war: What will Russia's losses mean for Putin? URL: <https://www.bbc.com/news/world-europe-62879367> (дата звернення: 17.08.2022).
137. Ukraine War: Why I risk my life to provide aid in Ukraine. URL: <https://www.bbc.com/news/world-europe-61720402> (дата звернення: 25.08.2022).
138. Ukraine war: WTO boss warns of global food crisis. URL: <https://www.bbc.com/news/business-61727651> (дата звернення: 16.08.2022).
139. Ukrainian troops getting weapons training in UK. URL: <https://www.bbc.com/news/world-europe-61988615> (дата звернення: 20.08.2022).
140. War in Ukraine: We are holding on, say Mykolaiv residents. URL: <https://www.bbc.com/news/world-europe-61687586> (дата звернення: 20.08.2022).
141. Weinreich U. Problems in the Analysis of Idioms. Substance and Structure of Language. 1969. P. 23–82

142. Weinreich, U. Problems in the Analysis of Idioms: Substance and Structure of Language. University of California Press, Berkley and Los Angeles, 1984. 208 p.

143. Zaporizhzhia nuclear workers: We're kept at gunpoint by Russians. URL: <https://www.bbc.com/news/world-europe-62509638> (дата звернення: 25.08.2022).